

81

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
IM. GEN. BRONI KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

0156.

Archiwum Biblioteki Tajnej
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
im. gen. br. K. Świerczewskiego
Dział Segregator Nr. 7.
Nr ark. 99-242.

~~TAJNE~~
EGZ. №..... 3

OPERACJA ZACZEPNA ARMII

/KONSPEKT LEKCJI/

Archiwum Biblioteki Tajnej
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
im. gen. br. K. Świerczewskiego
Dział
Nr 54

OPRACOWAŁ
KOMENDANT ASG
BERLING
GEN. DYW.

12358
054

WARSZAWA 1950

81

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
IM. GEN. BRONI KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

0156.

~~TAJNE~~

Archiwum Biblioteki Tajnej
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
im. gen. br. K. Świerczewskiego
Dział Segregator Nr. 7
Nr mk. 192-242

EGZ. №.....³

OPERACJA ZACZEPNA ARMII

/KONSPEKT LEKCJI/

Archiwum Biblioteki Tajnej
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
im. gen. br. K. Świerczewskiego

Dział
Nr 154

OPRACOWAŁ
KOMENDANT ASG

BERLING
GEN. DYW.

12358

054

Przeł. - prot 12357

- 1 -

Archiwum Biblioteki Tajnej
AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ
Im. gen. Br. K. Świerczewskiego
Dział Historii
Nr 854
12358
Akademii Obrony Narodowej

OPERACJA ZACZEPNA ARMII

1. Rola i miejsce armii we współczesnych operacjach zaczepnych.

Współczesne wyposażenie w środki walki, oraz jego taktyczne i operacyjne możliwości zwiększyły znacznie rozmach operacji współczesnej. Operacje współczesne, zmierzające do rozstrzegających celów, prowadzą obecnie w zasadzie wielkie związki operacyjne - strategiczne /fronty, grupy frontów/. Ostateczny cel osiąga front przez kolejne rozwiązywanie szeregu zadań operacyjnych, przy czym każde z nich wykonuje kilka armii, działających na głównym kierunku działania, przy współdziałaniu armii ubezpieczających główne działania własnymi działaniami, na drugorzędnych kierunkach.

W ten więc sposób operacja frontowa składa się z szeregu wzajemnie z sobą związanych armijnych operacji. Każda więc armijna operacja może być rozpatrywana jako składowa część operacji frontowej.

Przy końcu pierwszej wojny światowej wielkie zadania operacyjne usiłowane rozwiązać działania grup armii /frontów/ o składzie 3-4 armii. Jednakże główny wysiłek i główną rolę wypełniała w tych operacjach zwykle jedna z armii. Reszta armii frontu miała zadanie zabezpieczyć jej działanie przez działanie na kierunkach drugorzędnych.

Skład bojowy armii działającej na głównym kierunku wznaczniano na koszt innych armii, którym zabierano najlepsze dywizje i przeważną część wyposażenia technicznego.

Jednakże doświadczenia wojenne wykazało, że jedna tylko armia, chociażby bardzo silna, nie była w stanie przeprowadzić z pełnym powodzeniem zaczepnej operacji. Przeciwnik szybko koncentrował siły na kierunku przekłaniania, przechodził do przeciwnatarć i potrafił zlikwidować osiągnięte powodzenie.

W okresie od 1918 do 1941r. wzrosło - jakościowo i ilościowo - techniczne wyposażenie armii wielkich mocarstw i równoległe z tym idą zmiany w organizacji i taktyce. W czasie II wojny światowej wzrost ten postępuje jeszcze szybciej i w konsekwencji wzrastają znacznie możliwości związków operacyjnych, przy czym wzrastają zarówno możliwości obrony jak i natarcia. Dlatego też zadania przekłaniania obrony i wykorzystania powodzenia na całą głębokość operacyjnego

ugrupowania obrony, pozostały dalej zadaniami przekraczającymi możliwości jednej armii.

Wobec tego osiągnięcie rozstrzygających wyników, a mianowicie otoczenia i zniszczenia znacznych sił przeciwnika, jest możliwe tylko w ramach frontowej operacji, przy uzgodnionym wysiłku kilku armii wykonywanym równocześnie.

Te uderzenia kilku armii zlewają się w jedno frontowe uderzenie na szeroki frontie 40 - 60 km. - W ten sposób każda z armii staje się składową częścią ogólnego frontowego działania.

Potwierdza to szereg wielkich operacji armii Radzieckiej przeprowadzonych w ubiegłej wojnie.

Równocześnie z tą zwiększoną zależnością armijnej operacji od operacji frontowej w ogóle, a od operacji sąsiednich armii w szczególności, jako konsekwencja, wzrasta i roznach operacji armijnej. Z drugiej strony ten wzrost roznach operacji armijnej powoduje tym ściślejsze związanie armijnych operacji prowadzonych równocześnie na jednym lub kilku kierunkach operacyjnych.

Tę charakterystyczną wzajemną zależność współczesnych operacji armijnych wyjął Stalin jeszcze w toku wojny domowej.

W swoim raporcie o przyczynach upadku Permu w grudniu 1918 r. Stalin mówi: „Armia nie może działać jak autonomiczna, zostawiona sobie jednostka. W swoich działaniach zależy ona od sąsiednich armii, a przede wszystkim od dyrektyw rewolucyjnej rady wojennej republiki. Najlepsza armia przy innych danych równych musi ponieść klęskę, jeśli otrzymuje błędne dyrektywy i nie współdziała z sąsiednimi armiami”.

Rolę armii w skali frontowej operacji określa idea przewodnia operacji frontowej. Armia może działać na głównym lub na pomocniczym kierunku operacyjnym.

Na głównym kierunku działa zwykle kilka armii, zależnie od ich ilości i formy manewru operacyjnego frontu. W tym wypadku cele, zadania i kierunki działań tych armii stanowią jedną całość w ramach planu operacji frontowej. Zorganizowane w ten sposób operacyjne współdziałanie armijnych uderzeń jest zasadniczym warunkiem całkowitego powodzenia głębokiego przełamania obrony w nowoczesnej operacji zaczepnej.

113²

Armia działająca w ogólnym systemie operacji armijnych na kierunku pomocniczym, może czasowo być w obronie dla zabezpieczenia . . . ównego uderzenia frontu /7 A. w Jassko-kiszyniowskiej operacji 44r, 6 A. w Śląskiej operacji 45/.

Głębokość nowoczesnej obrony wymaga również głębokiego ugrupowania natarcia zarówno na taktycznych jak i operacyjnych szczeblach. Prócz tego, na głębokość operacyjnego ugrupowania wpływają także czynniki jak prężność w rozwoju współczesnej operacji, szybkie i gwałtowne zmiany położenia w toku operacji i konieczność reakcji na te zmiany.

W nowoczesnych warunkach, uszykowanie wojsk frontu w jeden rzut może tylko w takim wypadku pozwolić na powodzenie frontowej operacji, jeśli cel operacji może być osiągnięty jednym uderzeniem i jednym wysiłkiem wszystkich armii, działających obok siebie.

W II wojnie światowej, fronty armii radzieckiej, prowadząc głębokie, rozstrzygające operacje, posiadały w swoich drugich rzutach także armie. Armie 2-go rzutu frontu, w ramach ogólnego planu operacji, wykonywały zwykle zadania wzmocnienia siły i głębokości uderzenia armii pierwszego rzutu, wykonania manewru w stronę jednego ze skrzydeł, lub operacyjnego ubezpieczenia działań armii, które zakończyły okrążenie i doprowadzały operacje okrążenia do końca.

W ten sposób, armia wykonywała różne zadania operacyjne w ramach operacji frontowej. W zależności od tych zadań i składu armii był różny.

Armie radzieckie ostatniej wojny były silnymi związkami operacyjnymi, zdolnymi przy współdziałaniu z innymi armiami nie tylko przekazać strefę taktycznej obrony przeciwnika, ale i rozwinąć powodzenie w głębi operacyjnej. W tym stanie, armie stanowiły fundament operacyjnego uszykowania frontu.

Jednak doświadczenie armii radzieckiej uczy nas, że w oddzielnych wypadkach, w wielkich współczesnych operacjach na oddzielnych kierunkach operacyjnych, armie wykonywały samodzielnie zadania operacyjne, działając poza ramami operacji frontowej. Wtedy podlegały one bezpośrednio Nacz. Dtwu /krynska op. 1944/.

gwarantując:

- a/ Miejsce i rolę armii we współczesnych operacjach zaczepnych określa jej przeznaczenie operacyjne w ramach operacji frontowej. W zależności od idei operacji frontowej armia może

działać na głównym kierunku operacyjnym albo na pomocniczym; może być w drugim rzucie frontu i może być wreszcie, w szczególnych wypadkach, wykonać samodzielne zadania na oddzielnych kierunkach operacyjnych.

- b/ Operacja zaczepna armii w warunkach nowoczesnej wojny jest z zasady częścią operacji frontowej i zawsze - prócz wypadków wyjątkowych - przebiega w jej ramach.

2. Warunki w jakich może się rozwijać operacja armijna.

Armijna operacja zaczepna może być skierowana:

- a/ przeciw przeciwnikowi broniącemu zawczasu przygotowanej rozbudowanej i ugrupowanej głęboko organizacji obronnej w warunkach polowych.
- b/ przeciw przeciwnikowi, broniącemu strefy umocnionej.
- c/ przeciw przeciwnikowi, broniącemu rubieży przygotowanej pośpiesznie do obrony,
- d/ przeciw przeciwnikowi, broniącemu się na szerokim froncie.

W warunkach nowoczesnego wyposażenia w techniczne środki walki zmienił się zasadniczo charakter oraz styl, metoda i roznach operacji. Zależnie od wymienionych wyżej warunków, operacja armijna będzie posiadała swoje szczególne cechy charakterystyczne.

Szczególnością działania wyszczególnionego pod a/ jest przede wszystkim zwiększona głębokość zorganizowanego oporu. Doświadczenie wojenne wykazało, że źródła^m siły obrony jest nie tylko bogate wyposażenie w techniczne środki walki, ale także szereg przenian w taktycznych i operacyjnych formach organizacji obrony.

Głębokość i siła współczesnej obrony zależy, zgodnie z doświadczeniem II wojny światowej, od:

- a/ ważności i znaczenia operacyjnego bronionego kierunku lub rejonu;
- b/ posiadanych przez obrońcę odwodów operacyjnych i ich manewrowych możliwości;
- c/ charakteru form uszykowania operacyjnego obrony i od siły umocnień saperских.

Głębokość operacyjnego uszykowania współczesnej obrony wynosi 150-200 km, a w niektórych operacjach minionej wojny nawet więcej /Śląska, Berlińska, wschodnio pruska op. 1945 r./

3
~~194~~

Nacierający winien sobie zaten zdawać sprawę z tego, że obrońca, posiadając kilka umocnionych, ugrupowanych w głąb rubieży, może szybko wznosić obronę podchodzącymi z głębi odwodami i szybko przywracać równowagę położenia operacyjnego naruszoną przez nacierającego i że obronę trzeba będzie pokonywać szeregami nieprzerwanych bojowych wysiłków.

Nie wyklucza to oczywiście wypadku, że przeciwnik, po rozbiciu jego pierwszego rzutu, rozpocznie od razu głęboki odwrót.

W takim wypadku nacierający przejdzie do pościgu.

Jednak i pościg wymaga wielkiego wyteżenia sił, ponieważ przeciwnik, stosując wszelkiego rodzaju przeszkody, będzie usiłował zwolnić tempo natarcia.

W dążeniu do przywrócenia naruszonej równowagi położenia obrońca albo wykona przeciwnatarcie, albo też użyje swoich odwodów dla zorganizowania oporu na nowej rubieży. W jednym i drugim wypadku wykona to przez operacyjny manewr swoich odwodów /pancernych, zmotoryzowanych, pieszych i lotniczych/, które, wykorzystując swoją ruchliwość, mogą w krótkich terminach pokonywać znaczne przestrzenie.- /Niency w rej. Charkowa 43 r./.

Widzimy stąd, że jedną ze szczególnych cech natarcia na głęboką i przygotowaną obronę jest konieczność prowadzenia jednym ciągiem, jednym tchem walki, aż do pokonania całej głębokości obrony, przy czym musi być dochowany do końca korzystny dla nacierającego stosunek sił i środków. Jest to ważna wskazówka dla planowania operacji.

Drugą cechą współczesnej armijnej operacji zaczepnej jest wysokie tempo, osiągalne dzięki możliwościom nowoczesnych środków walki, a mianowicie dzięki niszczącym skutkom nasowego użycia artylerii, czołgów i lotnictwa, które dezorganizują szybko obronę i nie pozwalają na jej naprawienie, a nacierającemu umożliwiają szybkie cięcie obrony na części i kolejne ich niszczenie.

Kierowanie nowoczesną operacją jest trudne. Pochodzi to stąd, że armia posiada w swym składzie znaczną ilość środków o dużej ruchliwości, z którymi utrzymanie łączności jest trudne przy wybitnie dynamicznym charakterze ich działań. Drugim powodem jest konieczność ciągłej organizacji współdziałania wewnątrz armii i z sąsiadami, bez czego nie można osiągnąć powodzenia. Jeśli w czasie I wojny światowej

1-1

c/ zanieść swoją niszczącą siłę do operacyjnej głębokości obrony i w ten sposób zkańać całą jej konstrukcję.

Takimi środkami na współczesnym etapie rozwoju sztuki wojennej są jednostki pancerne, artyleryjskie i lotnicze.

Jeżeli natarcie nie potrafi oddziałać swoimi środkami na całą taktyczną i operacyjną głębokość, to będzie się rozwijać powoli, obrona wygra na czasie i potrafi zebrać potrzebne jej siły dla stawienia operu.

Rejon przekłaniania powinien być wobec tego izolowany, odcięty od odwodów operacyjnych. W ten sposób bijemy obrońcę częściami: najpierw obronę taktyczną - potem odwoły. Zadanie to musi wykonywać lotnictwo tak długo, aż zostanie rozbity pierwszy rzut obrony.

Reasunując, istota nowoczesnej armijnej operacji zaczepnej polega:

- a/ na jednoczesnym obezwładnieniu całej głębokości obrony,
- b/ na przekłanianiu, rozcinaniu i izolowaniu oddzielnych elementów operacyjnych uszykowania obrony,
- c/ na rozwinięciu w operacyjnej głębokości okrążającego manowru celon otoczenia i rozbicia - samodzielnie lub przy współdziałaniu z innymi armiami - głównych sił przeciwnika.

4. Cele i zadanie operacji zaczepnej.

Celon operacji zaczepnej jest rozbicie stojących na przeciw niej sił przeciwnika lub określonej ich części. Oczywiście, w każdym konkretnym wypadku, cel wynika z warunków położenia operacyjnego. Operacja armijna jest, jak powiedzieliśmy wyżej, częścią składową operacji frontowej i wynika z ogólnej jej idei, a więc cel operacji oznacza nie dowódca armii, ale dowódca frontu lub N.D., jeżeli jest to armia samodzielna. Nie można więc rozpatrywać celu armijnej operacji jako czegoś oderwanego od całości operacji frontowej.

Dowódca frontu, określając cel armijnej operacji, zwykle wskaże armii jej ostateczne zadanie jakie powinna wykonać pod koniec operacji i - prawie zawsze - również kierunek głównego uderzenia, bliższe zadanie i termin zakończenia operacji.

Cel operacji nie zawsze daje się osiągnąć jedynym operacyjnym wysiłkiem armii. Często będzie to skomplikowane i rozciągnięte w czasie działanie, wymagające zorganizowanego wysiłku i współdziałania

nia jednostek armii, przy czym wysiłek ten może być skierowany przeciw:

- a/ składowym częścią głównego ugrupowania przeciwnika, którego zniszczenie jest celem operacji frontowej,
- b/ rubieżom, przedmiotom i rejonom, które ze względu na swoje naturalne cechy i urządzenia, mają duże znaczenie dla powodzenia operacji /pozycje obronne, przedniościa, przeszkody na tyłach, węzły komunikacyjne, komunikacje, węzły łączności bazy zaopatrzenia i td./

Cechą charakterystyczną działania armii będzie tu niszczenie po kolei elementów ugrupowania operacyjnego przeciwnika. Na początku będą to siły w granicach taktycznej głębokości obrony przy równoczesnym izolowaniu bliższych odwodów operacyjnych, później te odwoły, przy izolacji nadchodzących głębokich odwodów i wreszcie i te ostatnie.

W ten sposób, na drodze do osiągnięcia końcowego celu operacji armia musi wykonać szereg kolejnych zadań operacyjnych. Pomyślnie wykonanie pierwszego zadania daje armii swobodę manewru operacyjnego pozwala rozszerzyć wykon i stwarza dogodne warunki wykonania następnego zadania, które armia rozwiązuje przez bezpośrednie uderzenie, lub też poprzedza uderzenie obronnym odparciem przeciwnatarcia, zwykle przy współdziałaniu sąsiednich armii!

Przed wykonaniem tego zadania może zajść potrzeba przegrupowania i organizacji nowego manewru. W jednych wypadkach wykonają to jednostki szybko w innych potrzebna będzie współdziałanie jednostek z głębi.

Samo wykonanie wyrazi się w formie boju spotkaniowego lub też w natarciu i przekananiu pozycji obronnych zajętych przez podchodzące odwoły. Niekiedy, gdy przeciwnik występuje aktywnie, będzie korzystnym zajęcie wygodnej rubieży obronnej, zadanie przeciwnikowi strat i następnie przejście do decydującego uderzenia.

Reasumując, cel operacji to rozbitcie stojących przed armią sił przeciwnika. Na drodze do tego celu armia rozwiązuje szereg zadań pośrednich. Powodzenie całości operacji zależy od jak najpełniejszego rozbicia sił przeciwnika w granicach taktycznej głębokości obrony, niedopuszczenia do połączenia się ich rozbitków z odwołami operacyjnymi, czyli inaczej, ^{od} wykonania z pełnym powodzeniem bliższe-

go zadania armii.

5. Rozmach, czas trwania i tempo operacji.

Rozmach operacji to suma jej głębokości, szerokości pasa i czasu zużytego na osiągnięcie celu.

Pewien obraz rozmachu współczesnej operacji daje porównanie operacji 1-szej i 2-giej wojny światowej.

W 1-szej wojnie światowej operacje na zachodnim froncie osiągały głębokość do 80 km w czasie do 14 dni, tj. z tempem 5-6 km dziennie. Operacje armii radzieckich dochodziły na głębokość 180 km w czasie do 7 dni, tj. z przeciętnym tempem 20-25 km dziennie.

Głębokość operacji oznacza odległość od podstaw wyjściowych armii do rubieży końcowej, której zajęcie oznacza wykonanie zadania armii w operacji i osiągnięcie celu operacji.

Głębokość operacji zależy od roli armii w operacji frontowej, jej składu, charakteru i nocy obrony przeciwnika, wzajemnego stosunku sił i posiadanych środków.

Głębokość operacji określa dowódca frontu tak, by armia swoim początkowym wysiłkiem złamała taktyczną obronę przeciwnika na całej głębokości i była w stanie rozbić bliższe odwoły operacyjne obrońcy i złamać w ten sposób równowagę operacyjną obrony oraz uzyskać swobodę manewru na tyłach głównego ugrupowania przeciwnika, celem jego otoczenia i zniszczenia przy współdziałaniu z innymi armiami.

Głębokość ta wyniesie w normalnych warunkach 50-70 km. Dalszy rozwój działań w armijnej operacji będzie zależny od głębokości i ogólnego charakteru operacyjnego ugrupowania sił i środków obrony, oraz przewidywań co do idei obrony przeciwnika, a także od wzajemnego stosunku sił i środków.

Głębokość operacyjnego ugrupowania obrońcy dosięga zwykle 100 - 150 km, przy czym wydziela ją się w niej wyraźnie trzy strefy: taktyczna, operacyjna i tyłowa.

Taktyczna strefa obejmuje główny i drugi pas obrony o łącznej głębokości 15 - 20 km. Zawiera ona główne siły jednostek organizujących obronę, tj. ich pierwszy rzut.

Rozbicie tego rzutu ma decydujące znaczenie dla dalszego rozwoju natarcia.

Strefa operacyjna sięga na głębokość bliższego operacyjnego tyłu obrony do linii końcowych stacji wyładowczych. Wynosi to zwykle 30 - 50 km od przedniego skraju drugiego pasa obrony. Zawiera

ona: odwody armijne, rozmieszczone w rejonie tyłowego pasa obrony, wysunięte lotniska i lądowiska, oddziały transportowe, dragowe i inne obsługujące tyły armii, sztaby armii i środki łączności, stacje wyładownicze i wysunięte /czokowe/ składy. Mamy tu zatem, prócz wojsk, również do czynienia z różnymi środkami, stanowiącymi warunek wytrzymałości obrony.

Strefa tyłowa sięga na głębokość dowozu kolejowego od głównych stacji węzłowych frontu. Wynosi to 50 - 70 km za strefą operacyjną. W tej strefie mieszczą się odwody frontu i podstawowa lotniska. Stanowi ona bazę obrony i służy jako rejon koncentracji dla świeżego ugrupowania. W ten sposób, głębokość uszykowania operacyjnego obrońcy wynosi 100 - 150 km. Powinna ona być przed rozpoczęciem operacji skrupulatnie przestudiowana. Wynik tego studium powinien pozwolić na wyciągnięcie wniosków co do całokształtu warunków i wartości obrony oraz własnych możliwości. Im silniejsze nasycenie obrony siłami i środkami i im mniej i gorzej rozbudowana techniczna obrona, tym głębiej może sięgać początkowe uderzenie, a wysiłek armii dłuższy.

Czynnikami wywierającymi wpływ na głębokość i ciągłość operacji jest stan i wyposażenie tyłów armii. Stan dróg i kolei, ich naprawa, warsztaty remontowe dla czołgów i samochodów oddziały drogowe - wszystko to są elementy o dużym znaczeniu.

Szerokość pasa natarcia armii będzie różna, zawsze jednak powinna ona zapewnić armii takie ogólne nasycenie operacyjne, które pozwoliłoby jej zachować korzystny stosunek sił do końca operacji na kierunku głównego wysiłku i możliwość wykonania manewru w całym pasie natarcia.

Z doświadczeń ubiegłej wojny wiemy, że armia w składzie 3-4 korpusów, wzmocniona artylerią, czołgami i lotnictwem mogła skutecznie nacierać na froncie 25 - 40 km, rozwijając główny wysiłek na froncie 10 - 15 km. Mając taki skład, armia jest zdolna do stosowania każdej formy manewru, zachowując przy tym operacyjne nasycenie 1 dyw. na 3 - 4 km. frontu.

Czas trwania operacji określa jej tempo rozwoju. Słabe tempo operacji 1-szej wojny światowej można tłumaczyć trzema przyczynami. Po pierwsze, odwody obrońcy podchodziły na pole walki znacznie szybciej niż postępowało samo natarcie i front przeciwnika stopniowo się cofając również stopniowo wzmacniał swoje siły, zatrzymując w końcu natarcie. Po drugie, nacierający nie posiadał środków, które

1946

zwolilyby mu wyprzedzić cofającego się obrońcę i zamknąć drogi do odwrotu. Dysponował tylko piechotą i przy jej pomocy łamał na stałą opór obrońcy. Wreszcie po trzeciej, armie nie miały takiego ważnego środka bojowego jak czołgi i dlatego nie mogły stworzyć takiego wyłomu, który mógłby być wyzyskany przez grupy szybkie.

Zupełnie inaczej wyglądało to zagadnienie w armii radzieckiej w niniejszej wojnie, gdzie bogate wyposażenie w czołgi i lotnictwo pozwoliło znacznie zwiększyć tempo operacji, skrócić czas jej trwania - 5 krotnie. Na przyszłość są tu tendencje wzrostu.

Tempo operacji zależy przede wszystkim od siły oporu przeciwnika, wyrażającej się w sile załóg i stopniu rozbudowy rubieży obronnych oraz od możliwości skoncentrowania nowych sił obrony, składu i środków armii a w szczególności ilości czołgów, artylerii i lotnictwa i wreszcie warunków terenowych, meteorologicznych i klimatycznych.

Jak widać tempo operacji nie jest wielkością stałą, ale stosownie do warunków musi być ustalone przez dowódcę frontu dla każdego konkretnego wypadku i wyrazi się w terminach wykonania bliższego i dalszego zadania przez armię.

Natarcie nie rozwija się równomiernie. Najwolniejszym będzie tempo w okresie walki w strefie taktycznej obrony, a po jej przekroczeniu znacznie wzrośnie, przy czym na wzrost tempa oddziałują decydująco działania jednostek pancernych i lotnictwa. Oczywiście tempo armii pancernych będzie zawsze znacznie wyższe niż armii, której zasadniczymi elementami składowymi są korpusy piechoty.

Zgodnie z doświadczeniem niniejszej wojny, przyjęto w Armii radzieckiej następujące normy dla operacji zaczepnej armii: głębokość operacji 60 - 150 km zależnie od składu armii i ogólnej głębokości operacyjnego ugrupowania obrońcy. Szerokość pasa natarcia 25 - 40 km czas trwania operacji 8 - 10 dni. Przeciętne tempo dla głównych sił taktycznej strefie 10 - 15 km dziennie, przy wykorzystaniu powozów 15 - 20 km dla głównych sił armii i 25 - 40 km dla jednostek szybkich. Dane te, w związku ze wzrostem technicznego wyposażenia wojsk, wykazują tendencje zwykłe.

6. Formy manewru operacyjnego.

W nowoczesnych działaniach wojennych jednym z najbardziej charakterystycznych zjawisk są fronty ciągłe. Brak tu luk i przestrzeni dla manewru. Manewr staje się możliwy dopiero po przekroczeniu frontu ciągłego.

W 1-szej wojnie światowej obserwowaliśmy różne sposoby przełamania.

Francuskie naczelne dowództwo uważało za celowe stosowanie uderzenia w jednym miejscu, Niemcy uderzali równocześnie na możliwie szerokim froncie. Rosyjskie ND stosowało metodę uderzenia w jednym miejscu, a także metodę kilku równoczesnych uderzeń w różnych miejscach. Uderzenie frontu pód-wschodniego w czerwcu 1916 r. jednocześnie wszystkimi armiami, daje mu decydujące powodzenie.

Formy operacyjnego przełamania armii były również różnolite. Najważniejsze z nich były następujące:

- 1/ Uderzenie czołowe głównymi siłami armii na wąskim froncie przy ześrodkowaniu wysiłków na jednym ze skrzydeł;
 - operacja 7 armii ros. w czerwcu 1916 r. Działania pód-wschodniego frontu /szkie Nr.1/,
 - operacja 18 armii niem. w czerwcu 1918 r. na zach. froncie - szkic Nr.2.
- 2/ Uderzenie czołowe przy ześrodkowaniu głównego wysiłku w centrum:
 - 9-ta armia ros. /Działania pód-wsch. frontu/ w czerwcu 1916 r. szkic Nr.3,
 - 7-na armia niem. w maju 1918 r. - szkic Nr.4.
- 3/ Koncentryczne uderzenie obu skrzydeł. - Jedno z nich główne:
 - 8-na armia ros. /Działania pód-wsch. frontu/ w czerwcu 1916 r. szkic Nr.5,
 - 1-sza armia franc. w sierpniu 1918 r. Anicns - szkic Nr. 6.

W drugiej wojnie światowej armie stosowały w zasadzie analogiczne formy manewru, jednak wobec ogromnego wzrostu wyposażenia technicznego, a w związku z tym siły obrony, dokonanie przełamania wymaga znasowania wielkich ilości piechoty, artylerii, czołgów i lotnictwa. Kierowanie tymi nasami technicznego wyposażenia wymagało daleko posuniętej centralizacji dowodzenia i ścisłej organizacji współdziałania. Wszystko to razem spowodowało powstanie specjalne formy manewru operacyjnego, różnej od form stosowanych w 1-szej

7
~~198~~

ojnie światowej, a polegającej na wykonaniu uderzenia czołowego całym frontem armii. Ta forma charakteryzuje ostatnie operacje armii radzieckiej w ubiegłej wojnie.

W ten sposób najbardziej charakterystycznymi były w 2 wojnie światowej następujące formy operacyjnego manewru armii radzieckiej:

1/ Czołowe uderzenie całym frontem armii:

- operacja śląska /styczeń 1945 lFront ukr./ 13,52 i 5 arm.gw. uderzały czołowo całym frontem, mając wszędzie prawie jednakowe nasycenie artyleryjskie i pancerne i następujące szerokości frontów 13-ta - 11 km, 52-ga - 10 km, 5-ta gw. - 13 km /szkie Nr.7/.

2/ Koncentryczne uderzenie obu skrzydeł - jedno z nich główne:

- 46 armia w Jassko-kiszyniowskiej oper. sierpień 1944 r, /szkie nr.8./,
- 59 armia w Wołchowskiej oper. - styczeń 1944 /szkie nr.9/,

3/ Uderzenie czołowe z gł. wysiłkiem na jednym skrzydle i wąskim froncie:

- 52 armia 2 Ukr.Front w Jassko-kiszyniowskiej oper./szkie nr.10/,
- 5-ta i 7-na armia w kirowogradzkiej oper. - styczeń 1944 /szkie nr. 11/.

4/ Uderzenie czołowe środkiem z równoczesnym uderzeniem ubezpieczającym w stronę jednego lub obu skrzydeł, celem rozszerzenia wyłomu, „zwijania” frontu i ubezpieczenia natarcia głównych sił.

- 2-ga armia szturmowa Leninradzkiego frontu styczeń 1944 /szkie nr.12/,
- 11 gw.armia w lipcu 1943 r. /szkie nr.13/.

Omówimy bliżej te formy manewru kolejno w formie gotowych wniosków opartych na doświadczeniach armii radzieckiej.

Czołowe uderzenie całym frontem armii będzie stosowane zwykle wtedy, gdy armia napotyka silnie umocnioną obronę ze znaczną ilością umocnień typu stałego. Charakterystycznym będzie tu wąski front armii i głębokie ugrupowanie sił i środków armii. Nie będzie tu ani pomocniczych ani ubezpieczających grup. Ogólny front przy składzie armii 4 - 5 korpusów będzie wynosił 15 - 20 km /szkie nr.14/.

Będzie to miało miejsce wtedy, gdy w ramach frontowej operacji dwie lub trzy armie dokonają przekłaniania, celem zapewnienia warunków wprowadzenia armii pancernej w operacyjną przestrzeń dla rozwinięcia powodzenia /szkie nr. 15/, albo gdy front, przez koncentryczne uderzenie swoich skrzydeł, zamierza otoczyć i zniszczyć określone ugrupowanie przeciwnika.

Koncentryczne uderzenie obu skrzydkami lub na dwu odcinkach frontu, na celu otoczenie części sił przeciwnika. Jest to forma manowru właściwa raczej frontowi; w armii będzie stosowana tylko przy wyjątkowo sprzyjających warunkach, gdy armia będzie dysponowała oczywistą przewagą sił, a zarys frontu sprzyja takiemu manewrowi, inaczej grozi tu niebezpieczeństwo rozdrobnienia sił i wskutek tego niedoprowadzenie operacji do końca. Jeżeli ten manewr jest stosowany to jedno z uderzeń powinno być głównym /szkie nr. 17/.

Trudność tego manowru polega jeszcze na tym, że uzgodnienie działań grup działających koncentrycznie, jest niełatwe, przeciwnik będzie się starał je utrudnić, a odchylenie kierunku lub zatrzymanie jednej z grup może doprowadzić do ich kolejnego pobicia.

Uderzenie czołowe jednym skrzydłem polega na związaniu przeciwnika na szerokim froncie nieznacznymi stosunkowo siłami i zadaniem ciosu głównymi siłami na wąskim froncie. /szkie nr. 16/.

Takie uderzenie można zastosować wtedy, gdy istnieje możliwość - a teren temu sprzyja - przyparcia przeciwnika do trudno przekraczalnej przeszkody i w konsekwencji otoczenia i zniszczenia go.

Ta forma operacyjnego manowru armii jest stosowana również w ramach manowru frontu, gdy armia uderza koncentrycznie z uderzeniem sąsiedniej armii. Manewr ten pozwala, bez znacznej ogólnej przewagi sił, stworzyć znaczną przewagę na kierunku głównego uderzenia.

Uderzenie środkami armii jest wygodną formą manowru, gdy chodzi o rozzerwanie frontu przeciwnika i rozdzielenie jego ugrupowania. Będzie on stosowany wtedy, gdy teren na skrzydłach nie pozwala na rozwinięcie znaczniejszych sił. /szkie nr. 19/.

Ogólnie trzeba powiedzieć, że wybrana forma manowru powinna odpowiadać wyznaczonemu celowi, brać pod uwagę ugrupowanie bojowe przeciwnika i zapewnić uzgodnione działanie wszystkich sił armii

8
~~199~~

a rozbitcia przeciwnika.

Bardzo rzadko cel operacji można osiągnąć jednym manewrem. W toku operacji armia musi rozwiązać szereg pośrednich zadań operacyjnych. Trafne określenie tych zadań i wybór najważniejszej dla wypełnienia formy manewru, planowa i konsekwentne ześrodkowanie sił armii na decydujących kierunkach, stanowią zasadnicze warunki powodzenia operacji.

7. Skład bojowy armii.

Skład bojowy armii ustala dowódca frontu. Może on być różny, zależnie od warunków konkretnego położenia, przyszłego działania armii, a w szczególności od celu i zadań, które armia ma wypełnić, możliwości dowódcy frontu, pojemności i charakteru terenu w pasie działania armii i wreszcie od wartości przeciwnika i jego uocnień.

Armia działająca na kierunku głównego wysiłku frontu powinna być tak wyposażona, by była w stanie złamać opór przeciwnika i rozbić jego siły na całej głębokości operacyjnego uszykowania obrony, jej skład bojowy powinien temu wymaganiu odpowiadać.

W toku operacji planowanej na znaczną głębokość i zmierzającej do rozstrzygających celów, możliwe są gwałtowne zmiany w położeniu, powodowane wznoczeniem przeciwnika w wyniku jego przegrupowań, przesunięć i podwozu, a także przeciwnatarciami wykonanymi dużymi siłami w głębi obrony. Wszystko to musi być przewidziane i armia może osiągnąć ostateczne powodzenie tylko wtedy, gdy do końca będzie w stanie utrzymać korzystny dla siebie stosunek sił i środków, co oczywiście zależy od jej składu bojowego i wyposażenia technicznego.

8. Piechota w składzie armii.

Wielkie jednostki piechoty stanowią trzon armii. One głównie dokonują przekłaniania, wykorzystują powodzenie i utrzymują jego wyniki.

Zadanie przekłaniania nowoczesnej obrony, wymaga włączenia do składu armii takiej ilości WJ piechoty, by były one zdolne nie tylko przekłaniać taktyczną głębokość obrony, ale i rozwinąć powodzenie na całej operacyjnej głębokości aż do końca operacji, zachowując przy tym korzystny dla siebie stosunek sił.

Zgodnie z doświadczeniami niniejszej wojny, jednostką kalkulacyjną jest dywizja piechoty o przeciętnych stanach liczebnych.

Trzeba jednak pamiętać o tym, że w warunkach nowoczesnej walki dywizja szybko wyczerpuje swoje siły /3000-3500 bagnatów/ i dlatego wymaga ciągłego uzupełniania i periodycznego odpoczynku dla odnowienia sił.

Front natarcia DP zależy od jej ogniowych możliwości, które wynikają z jej wyposażenia i organizacji oraz od sił i wartości przeciwnika i jego umocnień.

Głębokość uderzenia WJ piechoty przy przekroczeniu silnie umocnionej pozycji będzie tym większa. - oczywiście w granicach logiki, im głębsze będzie ich uszykowanie. To ostatnie zaś jest spowodowane zarówno głębokością postawionego zadania jak i wrażliwością piechoty na ogień, o którym wspomniano wyżej.

Współczesny baon piechoty może nacierać w pasie 500 - 800 metrów przy gęstości obsady u przeciwnika 1,5-2 km frontu obrony na baon, w takim bowiem wypadku nacierający baon będzie miał przeciw sobie w granicach głębokości rozmieszczenia 1-go rzutu przeciwnika, /2-3 km/, około jednej kompanii.

W tych warunkach, dywizja piechoty może przy przekroczeniu silnie umocnionej pozycji na całą jej taktyczną głębokość otrzymać front 3-4 km.

W porównaniu z 1-szą wojną światową, możliwości bojowe dywizji znacznie wzrosły, ponieważ jeśli w 1-szej wojnie światowej batalion był w stanie przeniknąć w głąb obrony na 1,5 do 2 km, to teraz jest on zdolny prowadzić walkę na przestrzeni całej taktycznej głębokości obrony /10-15 km/ i zachować swoją zdolność do walki. Wynika to stąd, że batalion znajduje oparcie nie tylko w znacznie wydawniejszym wsparciu przez artylerię, ale i w nasonym udziale czołgów i lotnictwa, a także pomocy saperów i oddziałów chemicznych.

Jeżeli przyjmieni, że natarcie dywizji wspiera artyleria w ilości 150-200 dział oraz broń pancerna w ilości 25-35 czołgów na 1 km frontu, a dywizja będzie nacierała nając dwa pułki w pierwszym, a jeden w drugim rzucie, to bataliony 1-go rzutu nacierając na froncie 600-800 m każdy, będą wsparte wałami ogniowymi 120-160 dział i 20-25 czołgami.

Po zakończeniu walki ogniowej ilości te znacznie się zmniejszą, ponieważ ubędzie artyleria dywizyj 2-go rzutu armii, która wróci do swych WJ, przestanie działać artyleria W.M. poza tym

zobaczyć, że w toku działań około 1/3 artylerii będzie zniszczone stanowiska.

Tu więc wsparcie baonów wyniesie około 100 - 120 dział na km frontu natarcia, co w połączeniu ze wsparciem 15-20 czołgów daje batalionowi znaczną moc przebojową i pozwala mu nie tylko na przebicie całej taktycznej głębokości obrony ale i na wykorzystanie dowodzenia w głębi.

W ten sposób, front natarcia korpusu nie powinien przekraczać 8 km, jeżeli ma być zachowana jego zdolność przekroczenia obrony każdego rodzaju.

Jakaż w tych warunkach winna być najkorzystniejsza ilość korpusów piechoty w armii. Wydaje się nie ulegać wątpliwości, że duża ilość różnego rodzaju jednostek wchodzących w skład armii komplikuje bardzo dowodzenie, armia przeciążona tymi jednostkami staje się ociężałą i nieruchliwą. Te okoliczności wyznaczają zatem rozsądne granice. Doświadczenie wojenne zaś uczy, że nie jest celowe prowadzenie armii więcej niż 4 korpusy.

Z drugiej strony ilość korpusów w armii powinna być taka, by armia była zdolna do wykonania w granicach taktycznej strefy obrony takiego wyłomu, który zabezpieczyłby wprowadzenie WJ szybkiej, tj. wyłomu o szerokości 10-15 km. Takie zadanie może z powodzeniem wykonać grupa złożona z dwu korpusów.

Nie jest to jednak wszystko..

Dla wykorzystania powodzenia, rozszerzenia wyłomu, obejścia przyczółków i tyłów przeciwnika, odparcia przeciwnatarc, zniszczenia otoczonych węzłów oporu i wreszcie zmiany dywizji 1-go rzutu będą potrzebne świeże siły. Sił tych dostarczą dywizje drugiego rzutu armii. Ilość ich, zgodnie z doświadczeniami niniejszej wojny, będzie wynosiła 40-50% ogólnej ilości dywizji w armii, co razem z poprzednią kalkulacją wyniesie dla armii działającej na kierunku głównego wysiłku frontu, przy szerokości pasa natarcia 25 - 30 km, 3 - 4 korpusów piechoty. W granicach takiego pasa natarcia armia może mieć do czynienia kolejno z 5-7 dywizjami piechoty i pancernymi przeciw-
nika, co nie przeszkodzi jej jednak utrzymać dwu do trzykrotną prze-
agę sił na całej głębokości operacji oraz taktycznego nasycenia
ilości LDP na 3-4 km frontu.

W tych warunkach, szerokość frontu głównego wysiłku wynosząca 10-15 km, zwłaszcza gdy przekanania wykonuje obok siebie kilka armii, odpowiada w zupełności możliwościom nowoczesnej armii w składzie 3-4 korpusów, wzniesionej środkami obezwładnienia Nacz. Dowództwa. Taki skład bojowy daje jej bowiem pełną możliwość wykonania wyłomu i powiększenia go w głąb i na boki, a przez to ubezpieczenia nacierających jednostek od flankowego ognia artylerii przeciwnika oraz wprowadzenia w wyłom szybkiej grupy armii /w wypadku gdy na froncie armii nie wprowadza się frontowej grupy szybkiej/, a przez to stworzenia warunków dla przejścia powodzenia taktycznego w operacyjne.

9. Artyleria w składzie armii.

Armia powinna posiadać w swoim składzie taką ilość artylerii, jaka jest jej potrzebna do wykonania wszystkich zadań natarcia artyleryjskiego, wynikających z konkretnego położenia zmierzzonej lub prowadzonej operacji. Zależy to od charakteru umocnień przeciwnika, liczebności i odporności załóg obrony, warunków terenowych, zapasów amunicji i t.d.

Za podstawę obliczeń bierze się ilość artylerii potrzebną dla przeprowadzenia przygotowania natarcia.

W operacjach 1943 - 45 r. wynosiło to - zależnie od warunków - 150 - 200 dział i więcej na 1 km frontu, przy czym w 1943 r. nasycenie nie powyżej 150 dz./km dawano, z powodu ówczesnych ograniczonych możliwości, tylko armiom na kierunku głównego wysiłku i to tylko na froncie nie przekraczającym 3 km. Później, gdy wyposażenie znacznie wzrosło, w operacjach 1944 - 45 r. wzrosło bardzo znacznie i nasycenie, osiągając powyżej 250 dz/km i to na dostatecznie szerokim froncie. Pozwalało to zwiększyć głębokość obezwładnienia w czasie przygotowania i nieco skrócić jego czas.

Zgodnie z bojowymi doświadczeniami można uważać, że do przekanania nowoczesnej obrony obsadzonej przez LDP na każde 10-12 km frontu, potrzebne nasycenie artylerii nie powinno być mniejsze niż 160-180 dz/km, a w wypadku silnie umocnionych pozycji nawet więcej.

Taka ilość artylerii pozwala działać ogniem na całą głębokość taktycznej obrony przeciwnika i stwarza dla piechoty możliwość nieprzerwanego wysiłku na głębokość 4-5 km.

Korpus może, przy pomocy swych etatowych środków, dać nasycenie 100 dz/km w pasie szerokości 2-3 km, zapewniając w tym pasie obojętne wzmocnienie żywej siły i środków ogniowych w okopach i poza: niniel. oraz prowadzenie walki z artylerią i bliskimi odwodami.

Korpus naciera zwykle w pasie 6-8 km, a więc dla osiągnięcia potrzebnego nasycenia powinien dodatkowo otrzymać 350-400 dział.

Zgodnie więc z tym, armia nacierająca na froncie 12 km siłami obu korpusów piechoty powinna otrzymać wzmocnienie 700 - 800 dział oraz dwie do trzech brygad artylerii dalekonośnej dla zwalczania artylerii i odwodów na całym froncie przekroczenia.

Wzmocnienie artylerią ppanc i plot powinno dać armii możliwość zorganizowania skutecznej walki z czołgami na przestrzeni całej operacji oraz osłonięcia głównego ugrupowania armii i jej tyłowych obiektów przed atakami z powietrza.

Do pierwszego celu potrzeba zgodnie z doświadczeniem 20-25 dz/km. Osiąga się to przez użycie do walki z czołgami całej artylerii i przez wysunięcie na zagrożone kierunki odwodów ppanc.

Odwód ppanc armii tworzy jej etatowa brygada art. ppanc, która pozwala na wykonanie zadań walki z czołgami na froncie 2-3 km. Jeżeli przewiduje się ze strony przeciwnika silne przeciwdziałanie oddziałów pancernych, to armia potrzebuje dodatkowego wzmocnienia - 2 brygadami art. ppanc.

Dla zorganizowania obrony przeciwlotniczej w zakresie takim jak wyżej wspomnianym, armia potrzebuje wzmocnienia 2-3 pułków art. lot.

10. Jednostki pancerne i zmotoryzowane.

Jednostki pancerne i zmotoryzowane stanowią jeden z najważniejszych elementów składu bojowego armii w operacji zaczepnej.

Nasycenie armii tymi jednostkami powinno pozwolić na wzmocnienie pierwszego rzutu armii czołgami, utworzenie armijnej grupy szybkiej i wydzielenie odwodu pancernego.

Potrzeby armii w tym zakresie są zależne głównie od siły, charakteru i zagęszczenia obrony, od zadania armii, jej składu bojowego oraz warunków terenowych.

Przy łamaniu bardzo silnie umocnionych pozycji, pierwszy rzut armii wymaga bardzo wydatnego wzmocnienia. Wysokość potrzeb w czołgach określa się zgodnie z doświadczeniami armii radzieckiej następująco:

- każdy czołg potrzebuje w warunkach przekłaniania pozycji umocnionej, dla swego ruchu według kursu i dla manewru 30 - 50 m frontu, a więc na jednym kilometrze frontu może się rozwinąć w jednym rzucie 25 - 35 czołgów;
- przy szerokości frontu przekłaniania 10 - 15 km armia będzie więc potrzebować 300 - 450 czołgów, co jej zabezpieczy powodzenie w łamaniu całej głębokości taktycznej obrony przeciwnika;
- przy natarciu na silnie umocnione pozycje, do walki z umocnieniami typu stałego /10 - 15 schronów bojowych na 1 km frontu/ potrzeba będzie dodatkowo jeszcze 200 - 300 ciężkich czołgów lub dział pancernych, licząc po 2 ciężkie czołgi do każdego schronu bojowego.

Zadanie rozbicia się przeciwnika w granicach całej taktycznej głębokości obrony, będzie od nacierającego wymagać uchwycenia drugiego pasa obrony z marszu lub też wprowadzenia silnego rzutu pancernego. Będzie nim armijna grupa szybka, której zadaniem będzie uchwycenie drugiego pasa obrony i rozwinięcie powodzenia w operacyjnej głębokości obrony.

Jeżeli wyposażenie armii w broń pancerną jest wystarczające to dowódca armii zawsze pozostawi w swych rękach niewielki odwód. o ile możności złożony z ciężkich czołgów i dział panc.

W ten sposób, dla zaspokojenia potrzeb armii działającej na kierunku głównego wysiłku frontu, będzie potrzeba 500-650 czołgów, a razem z szybką grupą odwijną około 1000 czołgów i dział panc.

11. Saperzy,

Operacje zaczepne ubiegłej wojny musiały przeczycić nie tylko silnie umocnione i głęboko urzutowane pozycje obronne, obsadzone silnymi załogami i osłonięte dużą ilością nocnych, szczególni minowych przeszkód.

Prócz tego cofający się przeciwnik niszczył za sobą drogi i przeprawy, burzył domy, palik osiedla, niszczył budulec, zasypywał studnie, starając się pozostawić za sobą tylko niebo i ziemię.

Wszystko to razem stanowiło poważną przeszkodę w posuwaniu się natarcia i wymagało bardzo wydatnego udziału oddziałów saperских działaniach, zwłaszcza dlatego, że silne nasycenie armii czołgami, mochodami, i artylerią wymagało wykonania w przeciągu krótkiego czasu dużej ilości prac saperских. Od sprawnego wykonania tych prac zależy w znacznym stopniu powodzenie operacji w ogóle, a jej tempo szczególnie.

Jak z powyższego widać armia potrzebuje w operacji zaczepnej dużej ilości saperów. Wysokość zapotrzebowania oznacza się zależnie od składu armii, charakteru i wartości obrony, warunków terenowych, meteorologicznych, klimatycznych i innych. Wyniesie ono zwykle, prócz etatowych saperów jednostek, przeciętnie jeden baon saperów na DP, co znaczy na armię w składzie 9-12 DP - 9-12 baonów saperów, czyli więcej na 1 km 10-15 kilometrowego frontu przekroczenia na kierunku głównego wysiłku wypadnie 8-10 kompanii saperów, łącznie z etatowymi saperami jednostek.

Prócz tego, do saperского zabezpieczenia wejścia w wykonanie grupy szybkiej w składzie 1-2 dyw. panc. lub zmotoryzowanych i do zabezpieczenia ich działani w głębi obrony, potrzeba będzie dodatkowo przydziału 1-2 baonów saperów i, zależnie od charakteru terenu, 1-2 baonów pontonowych. Oczywiście dla innych warunków zmieni się odpowiednio i kalkulacja, a zatem i ilość potrzebnych saperów,

12. Środki łączności.

Duża ilość WJ piechoty i jednostek wzmocnienia, różnorodność występujących rodzajów broni, a także wysokie tempo współczesnej operacji, częste i gwałtowne zmiany położenia stawiają kierownictwu operacji bardzo wysokie wymagania. Musi ono być ciągłe i ruchliwe.

Ciągłość kierownictwa osiąga się tylko wtedy, gdy jednostki oddległe mają możność szybko i sprawnie informować dowództwo i sąsiedów o położeniu, a dowództwo może w każdej chwili postawić nowe zadanie i sprawdzić ich wykonanie.

Zapewnienie ciągłości dowodzenia i jego ruchliwości jest głównym zadaniem łączności.

Jednym z podstawowych warunków powodzenia operacji jest dobra organizacja współdziałania przed operacją i sprawne współdziałanie jednostek różnych rodzajów broni w czasie jej trwania. Pierwsze i drugie nie może być zapewnione bez działającej niezawodnie łączności. I to jest jej drugie podstawowe zadanie.

Wyposażenie armii radzieckiej w ubiegłej wojnie odpowiadało tym zadaniom i wynosiło: 1 pułk łączności, armijny baon łączności, jedną kompanię telefoniczno-budowlaną i 4 samodz.komp. kablowo-tyczkowe.

Wyposażenie to pozwala na budowę armijnego węzła łączności i pozostawienie w dyspozycji szefa łączności armii sprzętu do budowy drugiego węzła łączności na nowym SD armii. Środki radiowe umożliwiły, przy nieznacznym wzmożeniu, zorganizowanie dwu radiowęzłów o przeznaczeniu analogicznym, jak węzły łączności.

Kompanie telegraficzne - budowlane były w stanie budować 4 przewodową linię stałą z szybkością 8 km na dobę oraz odbudować 4 przewody uszkodzonej w 50% linii stałej z szybkością 16 km na dobę.

Przy wzroście tempa operacji do 15 - 20 km na dobę potrzebne było zwiększenie możliwości kompanii budowlanych, co zapewniły kompanie kablowo-tyczkowe.

Dalszy wzrost tempa operacji do 20 - 25 km na dobę wymagał jeszcze szerszego stosowania linii kablowych lub zmniejszenia ilości przewodów linii stałych do dwu. W armii złożonej z 3 - 4 korpusów mogła być w ten sposób zapewniona łączność przewodowa z korpusami na odległość 80 km jednym przewodem i na odległość 40 km dwoma przewodami.

13. Jednostki chemiczne.

Chemiczne zabezpieczenie operacji zaczepnej polega na organizacji i stosowaniu w walce środków dymowych i niotaczy ognia oraz organizacji CPchem. Zadania związane ze stosowaniem dymów wykonują zasadniczo etatowe jednostki chemiczne i same oddziały walczące. Prócz tego, w razie potrzeby, armia może otrzymać dodatkowo wzmożenie jednostkami ND. Mogą to być bataliony CPchem oraz bataliony niotaczy ognia. Niektóre zadania zadymienia może wykonywać z dużym powodzeniem artyleria i lotnictwo.

14. Lotnictwo.

Armia nie posiada w zasadzie własnego lotnictwa. Jej potrzeby w tym względzie zaspokaja armia lotnicza frontu, przy czym może się odbywać na zasadzie wsparcia lub też na zasadzie przydzielenia jednostek lotnictwa do armii.

Lotnictwo wspierające pracuje na zasadzie planu frontu i współdziała z walczącymi oddziałami w decydujących okresach walki operacji/ na wezwanie.

Przydziela się lotnictwo do armii lub jednostek szybkich nacierających na kierunku głównego wysiłku. Lotnictwo przydzielone pracuje na podstawie planu dowódcy armii.

Potrzeby armii w zakresie lotnictwa wynikają z zadań do wykonania przed i w toku operacji.

Zadania te polegają na przeprowadzeniu lotniczego przygotowania natarcia oraz współdziałania z walką na ziemi przez wsparcie oddziałów piechoty i czołgów w granicach całej głębokości obrony.

Metoda kalkulacji potrzebnej ilości lotnictwa jest następująca :

Główny pas obrony powinien być zasadniczo obezwładniony ogniem artylerii na głębokość 2 - 3 km. Lotnictwo może tu działać wyjątkowo celem rażenia szczególnie silnych urządzeń, których nie może dosięgnąć artyleria ze względu na złą obserwację lub niewystarczającą donośność sprzętu.

Dla zapewnienia powodzenia natarcia armii, trzeba obezwładnić całą taktyczną głębokość obrony. Lotnictwu przypadnie zatem zadanie obezwładnienia pozycji odwodów dywizyjnych i jej zakłócenia. Jeżeli będziemy liczyć, że na ważnym kierunku korpus będzie bronił frontu 16 km, wypadnie zatem 8 km na DP co daje na pozycji odwodów dywizyjnych 5-6 zasadniczych węzłów oporu, każdy o powierzchni 1 - 1,5 km².

Zniszczenie żywej siły i sprzętu w tych węzłach wymagać będzie wzięcia pod ogień lotniczy ogólnej przestrzeni 6 - 9 km². Skuteczne zbombardowanie takiej powierzchni jest w stanie wykonać korpus bombowy /180 - 200 samolotów/ przy ogólnym ciężarze salwy bombowej 360 - 400 ton za jednym wylotem. Oczywiście ta ilość bomb nie będzie rozłożona równomiernie, ale będzie na bombardowanej przestrzeni zwiększona lub zmniejszona zależnie od znaczenia przed-

niotu i jego odporności. Na niektóre przedmioty trzeba będzie zrzu-
cić 100 i więcej ton na 1 km² a innych można będzie nie bombardować
wcale. Najważniejsze jest osiągnięcie celu bombardowania a celem
jest, by uderzenie lotnictwa we współdziałaniu z artylerią doprowa-
dziło do obezwładnienia i częściowego zniszczenia obrony w granicach
5 - 6 km w głąb i sparaliżowało możliwe działania bliskich odwodów
taktycznych.

Wykonanie tego zadania przez lotnictwo nie obejmuje jednak
jeszcze całej taktycznej głębokości obrony. W warunkach nowoczesnej
obrony, na drugim jej pasie oczekuje nacierającego nowy zorganizowany
taktyczny opór. Tu mieszczą się odwody korpusu - jego pancerna dy-
wizja - tu chronią się rozbite w głównym pasie niedobitki i tu wresz-
cie podchodzą odwody operacyjne i zajmują stanowiska obronne. Przy
nagłym tempie natarcia obrońca zdąży stworzyć nowy ciągły front.

Odległość drugiego pasa wynosi 15 - 20 km, co dla artylerii
stanowi zadanie jego obezwładnienia niewykonalnym. Zadanie to musi
zaten wykonać lotnictwo, przy czym musi go tak wykonać, by wojska
naziemne mogły natychmiast po podejściu uderzyć z marszu lub po
krótkim przygotowaniu.

W czasie, to działanie lotnictwa będzie przeprowadzone wtedy,
gdy nacierające oddziały walczą na rubieży odwodów dywizyjnych, a
ich oddziały czołowe wchodzi w styczność z 2-gim pasem obrony,
a zaten mogą tu działać te same jednostki lotnictwa, które obezwład-
niały odwody dywizyjne. Wykonają one powtórnie swoje poprzednie
uderzenie zrzucając 360-400 t. bomb.

Jeśli armia dysponuje dostateczną ilością artylerii daleko-
nośnej, to należy jej zlecić prowadzenie ognia do najważniejszych
celów przed i po uderzeniu lotnictwa. Tak wygląda zagadnienie obez-
władnienia całej taktycznej głębokości obrony.

Rozmiary przygotowania lotniczego zależą od ilości dyspozycyj-
nego lotnictwa, czasu trwania jego działań oraz charakteru i siły
obrony.

Lotnicze przygotowanie natarcia przed jego rozpoczęciem prze-
dzieli front na szeroki front i na dużą głębokość, zgodnie z planem
maskowania i ogólnymi możliwościami.

Bezpośrednie wsparcie przez lotnictwo walki na ziemi wymaga
treskliwej organizacji współdziałania. Doświadczenie uczy, że w okre-
sie walki o główny pas obrony lotnictwo winno stale „wisieć” w po-

wietrze, choćby niewielkimi zespołami po 8-9 szturmowców.

W pasie głównego wysiłku armii /10-12 km/ powinny być w powietrzu równocześnie dwa takie zespoły. W ten sposób dla zabezpieczenia operacji zaczepnej armii w ciągu 2-3 godzin trzeba około dwu dywizji szturmowych. Przy dwu wylotach zabezpieczenie wyniesie 5-6 godzin. Dalsze wsparcie jest możliwe tylko na wezwanie i na rachunek wrzeciego wylotu tychże samolotów.

Rozpoznanie lotniczo-operacyjne zapewnia całkowicie front, natomiast rozpoznanie taktyczne prowadzą samoloty artylerii oraz bojowe samoloty jednostek lotnictwa współdziałających z armią na polu bitwy.

Ubezpieczenie działań lotnictwa bombowego i szturmowego będzie wymagało w ramach omówionych przez nas działań około 2 dywizji ryśliwskich.

W ten sposób, lotnicze zabezpieczenie operacji zaczepnej armii będzie wymagać 3-ch korpusów lotniczych, przy czym jest pożąpane, by przynajmniej korpus szturmowy pozostawał w dyspozycji dowódcy armii przez pierwsze dwa dni operacji.

Reasumując trzeba stwierdzić, że armia prowadząca operację zaczepną na kierunku głównego wysiłku frontu, powinna mieć w swoim składzie w natarciu na silnie umocnione pozycje:

- 3-4 korpusów piechoty /9-12DP, 1-2 dywizji pancernych, dwie art. dyw. przełamania, 2-3 brygad art. dalekonośnej 2 brygady art. ppanc, 2-3 pułków art. plot., 2-3 brygady saperów, 1-2 baony opchon, 1-2 baony miotaczy ognia i powinna mieć zapewnione wsparcie 2-3 korpusów lotniczych. Prócz tego w skład armii wchodzi duża ilość oddziałów i urządzeń tyłowych; ich ilość jest zależna od składu bojowego armii, zadania i warunków położenia w jakich ma prowadzić operację.

15. Ugrupowanie bojowe armii.

Zestawienie ugrupowania bojowego armii, czyli - innymi słowy - operacyjne rozwinięcie armii, polega na ugrupowaniu sił i środków armii w szerz i w głąb oraz określeniu ogólnego przeznaczenia każdego z elementów operacyjnego uszykowania na całą operację i wyznaczeniu im roli na pierwszym jej etapie.

Jako wytyczne operacyjnego rozwinięcia armii należy uważać: miejsce i rolę armii w operacji frontu, czyli jej operacyjno przeznaczenie, myśl przewodnią armijnej operacji, głęboki charakter operacyjnego uszykowania obrony, zadanie armii w pierwszym i następnych etapach operacji.

Głęboki charakter uszykowania operacyjnego obroncy zmusza i nacierającą armię do głębokiego rzutowania sił i środków.

Armia musi sobie zapewnić bezwzględną przewagę nie tylko na początku operacji, ale na całą jej głębokość, a więc nie tylko nad pierwszym rzutem obrony ale i nad tymi jednostkami, które spotka w głębi obrony. Tylko bowiem w tym wypadku może liczyć na powodzenie.

Siły pierwszego rzutu armii mogą znacznie osłabnąć na skutek walki z pierwszym rzutem obrony i będą wymagały wzmocnienia, jeśli na być zachowana siła przebojowa armii i wysokie tempo natarcia. Dla tego celu trzeba świeższych sił i tych dostarczy drugi rzut armii.

W toku operacji, gdy główne siły armii i jej grupa szybka wyjdą na głębokie tyły obroncy i zagrożą otoczeniem jego głównych sił, należy oczekiwać gwałtownego przeciwdziałania z jego strony w formie przeciwnatarć wyrzeczonych w czoło lub skrzydło nacierających jednostek. Takie przeciwnatarcie może wprowadzić zamieszanie w pierwszym rzucie armii i naruszyć operacyjną równowagę uszykowania armii. Zachowanie tej równowagi osiąga dowódca armii przez walkę 1-go rzutu i manewr niezwiązanych sił z głębi. Jest to zatem jeszcze jeden czynnik wskazujący na konieczność głębokiego ugrupowania.

Bywa jednak i tak, że odparcie silnych przeciwnatarć w operacyjnej głębi obrony może przekraczać możliwości armii i jest możliwe tylko przy współdziałaniu armii sąsiednich. Wypadek taki musi być przewidziany, a więc i ześrodkowanie wysiłku na określonym kierunku musi armia uzgodnić z operacyjnym uszykowaniem sąsiednich armii. Widzimy tu więc zależność od struktury operacji frontowej.

Rola i miejsce armii w operacji frontu... określa zarówno formy jej manewru operacyjnego, w których będzie rozwiązywać całokształt zadania, jak i pośrednie zadania operacyjne w różnych etapach operacji.

14
~~205~~

Zależnie od konkretnych warunków położenia / charakter obrony, głębokość operacji, szerokość frontu i t.p./, w których armia będzie wypełniać zadania pośrednie, będą stosowane różne formy uszycowania operacyjnego, zawsze jednak powinno ono odpowiadać idei najbliższej operacji, ponieważ z niej musi wynikać kierunek głównego sikk, który decyduje o uszycowaniu.

Zgodnie z celem i ideą operacji, dowódca armii powinien jasno określić:

jakie zadania będą wykonywały poszczególne elementy ugrupowania bojowego - ich głębokość i termin wykonania,

jakie będzie skład głównego i pomocniczego ugrupowania armii, miejsce i rolę grupy szybkiej.

Dowódca armii powinien również przewidzieć możliwość manewru toku operacji z możliwym przeniesieniem środka ciężkości działań z jednego kierunku na drugi, celem wykorzystania tam powodzenia lub odparcia przeciwnatarcia.

Ugrupowanie bojowe powinno odpowiadać zamiarowi kolejnego ataku przeciwnika częściami nie tylko w granicach głębokości taktycznej obrony, ale i w operacyjnej przestrzeni, zachowując przy tym korzystny stosunek sił.

Wszystkie rodzaje wojska powinny być tak rozmieszczone, by mogły najlepiej i najskuteczniej zastosować swoje sposoby i środki walki.

Zadania, które armia ma wykonać w różnych etapach operacji, określają formę manewru operacyjnego, a więc i jej ugrupowanie bojowe, a ruchliwość i dynamiczność operacji wymaga, by przewidywania dowódcy szki w kierunku ustalenia formy manewru operacyjnego, tak i ugrupowanie bojowe armii w nowym etapie operacji logicznie z niej wynikało. Końcowe wnioski naszych rozważań byłyby więc takie, że ugrupowanie bojowe powinno zapewnić armii:

- możliwość zebrania maksimum sił i środków na kierunku głównego uderzenia,
- korzystny stosunek sił i środków na całą głębokość operacji,
- warunki równowagi operacyjnej, wielkiej zdolności do manewru i możliwość odparcia przeciwnatarć przeciwnika zarówno samodzielnie, jak i przy współdziałaniu z sąsiednimi armiami,
- najlepsze użycie wszystkich rodzajów broni, zgodnie z ich właściwościami.

Ten wniosek całkowicie odpowiadało stosowane w niniejszej wojnie przez armię radziecką operacyjne ugrupowanie armii. Składało się ono z dwu lub trzech rzutów piechoty, artyleryjskich grup, z odwodu pancernego i przeciwpancernego oraz w specjalnych wypadkach, odwodu ogólnego.

16. Rzutowanie WJ piechoty.

Zgodnie z naszymi rozważaniami przyjęliśmy, że armia będzie miała swoją piechotę ugrupowaną w dwa lub trzy rzuty. Konkretnie, ilość rzutów, ich siła i skład będą zależne od położenia, w warunkach którego armia ma działać.

Pierwszy rzut będzie się składał zazwyczaj z sztyków bojowych wzmocnionych korpusów piechoty, działających obok siebie. Stanowi on trzon operacyjnego uszykowania armii, on bowiem przekazuje obronę przeciwnika we współdziałaniu z innymi elementami ugrupowania bojowego armii, zabezpiecza wprowadzenia w wyłom grupy szybkiej, wykorzystuje jej powodzenie, unacznie zdobytą przestrzeń i rozwija powodzenie w głąb.

Do wykonania tych zadań konieczne jest utrzymanie wysokiego taktycznego nasycenia pierwszego rzutu, co mu pozwoli zachować potrzebną siłę przebojową w granicach taktycznej głębokości obrony i zdolność do manewru w operacyjnej przestrzeni.

Źródłem tego niezbędnego nasycenia jest ugrupowanie w głąb oddziałów nacierających, Ich drugie i trzecie rzuty żywią natarcie z głębi.

Przy silnie umocnionych pozycjach, korpusy piechoty pierwszego rzutu armii grupują się z reguły w dwa rzuty.

Dywizje piechoty, zależnie od warunków, grupują się w dwa lub nawet trzy rzuty. W natarciu na silnie umocnione pozycje, posiadające umocnienia typu stałego, będą często nacierają w jednym rzucie z pułkami ugrupowania w trzy rzuty, przy czym szerokość frontu natarcia nie powinna przekraczać 3-4 km.

Drugi rzut armii może być użyty w toku operacji do wykonania następujących zadań:

- być gotowym do pobicia odwodów operacyjnych przeciwnika we współdziałaniu z głównymi siłami armii,

15
206

przez uchwycenie i utrzymanie określonych rubieży, mających ważne znaczenie, ubezpieczyć główne siły armii działające samodzielnie lub przy współdziałaniu z innymi armii przeciw otoczonym siłom przeciwnika,

otaczać i niszczyć oddzielne punkty i węzły oporu wynięte przez pierwszy rzut,

działać po przekłamaniu taktycznej obrony w stronę jednego ze skrzydeł, celem rozszerzenia wyłomu.

Z zakresu i rozmiarów tych zadań wynika, że w skład 2-go rzutu armii będą wchodziły korpusy piechoty lub w pewnych wypadkach DP.

Siła drugiego rzutu zależy od składu armii, zadań, które ma wykonać w toku operacji oraz miejsca i roli armii w operacji frontowej.

Jeżeli w drugim rzucie armii znajduje się korpus, to ułatwia to dowodzenie i pozwala przyłączać duże ilości artylerii do jego sparcia. /np. dywizje artylerii/. Korpus piechoty może wykonywać takie poważne zadania w głębi obrony jak wyjście na tyły znacznego grupowania przeciwnika i odcięcie mu dróg odwrotu, albo utrzymanie, do nadejścia głównych sił armii, rubieży mających operacyjne znaczenie.

Gdy armia działa na skrzydle głównego ugrupowania frontu i dochodzi obawa, że sąsiednia armia może pozostać w tyle, również celowo i korzystnie jest mieć w drugim rzucie nie oddzielne dywizje, ale cały korpus.

Ugrupowanie sił i środków armii w głąb nie wyczerpuje zagadnienia ugrupowania bojowego. Drugim ważnym momentem jest rozdział sił i środków armii wszcz, tj. między kierunki uderzeń armii.

Zwykle armia dzieli swój front na wysiłek główny i pomocniczy.

Zgrupowanie na kierunku głównego wysiłku jest głównym i stanowi trzon ugrupowania armii. Ono jest wyznaczone do wykonania głównego zadania i jego działanie decyduje o wyniku operacji, dlatego ono właśnie zawiera główną masę sił i środków armii kosztem i ze szkodą kierunków drugorzędnych.

Siły i środki wydzielone do pomocniczego zgrupowania winny być wystarczająco silne dla wykonania postawionych zadań. W każdym razie, jego działanie powinno stanowić realne niebezpieczeństwo dla przeciwnika i związać znaczną ilość jego sił.

17. Artyleryjskie grupy.

Doświadczenie II wojny światowej wykazało, że dowódca armii powinien posiadać w swej dyspozycji grupy artyleryjskie o różnym składzie, które mogłyby jednak być wyzyskane dla wypełnienia całości zadań armii.

W armii tworzy się z reguły armijną grupę artylerii do walki z artylerią i odwodami przeciwnika. W jej skład wchodzi armijna brygada art., przydzielone odpowiednio jednostki art. ND oraz artyleria dalekonośna, jeśli nią armia dysponuje. Grupa ta powinna mieć podwójną przewagę nad całością artylerii przeciwnika.

Jeśli armii przydzielono przekonową dywizję art., to używa się jej centralnie na kierunku głównego wysiłku, przy czym każda dywizja otrzymuje zadanie w pasie działania jednego z korpusów. Organizacyjnie tworzy ona sweimi brygadami korpusne, dywizyjne i pułkowe grupy art.

W toku rozwoju natarcia, brygady zostają przydzielone do korpusów i dywizji, a brygady ciężkie obozwardniają punkty oporu na skrzyżkach wyłomu lub przesuwają się wprzód dla kolejnego przygotowania przekamania drugiego pasa obrony.

Dla osłony głównego uderzenia armii i jej tyłowych urządzeń z powietrza, tworzy się grupę art. plot. z etatowej art. plot. armii i przydzielonych jednostek.

18. Grupa szybka.

Przydzielone do armii dywizje pancerne i zmotoryzowane mają tworzyć w jej ugrupowaniu bojowym osobny rzut szybki przeznaczony do operacyjnego wykorzystania powodzenia.

W niektórych wypadkach te dywizje mogą być łączone i tworzyć szybką grupę armii. Jej zadaniem jest operacyjne rozwinięcie powodzenia pierwszego rzutu.

Po wyjściu w operacyjną przestrzeń, zadaniem grupy szybkiej jest pobić spotkane odwody przeciwnika, dążyć do wyjścia na tyły jego głównego ugrupowania i następnie we współdziałaniu z głównymi siłami armii / czasem i armii sąsiednich / otoczyć go i zniszczyć.

Przy dostatecznej ilości dróg, rzut szybki korzystnie jest umieszczać w odległości 15-25 km od czoła armii. Daje to możliwość wprowadzenia go na czas do walki i sprzyja jego ukryciu.

16
~~207~~

W zależności od głębokości wykorzystania powodzenia i innych warunków armia może również nie posiadać grupy szybkiej.

19, Zachowanie korzystnego stosunku sił.

Zagadnienie to ma niezwykle duży ciężar gatunkowy i wybija się na pierwszy plan operacji, co znajduje swój wyraz zarówno w początkowym ugrupowaniu armii, jak i w przebiegu operacji, aż do jej zakończenia. Decydujący wpływ ^{wywierają} tu charakter konstrukcji operacji na szczelności frontu oraz charakter operacyjnego uszykowania przeciwnika i jego aktywność, a także i operacyjne nasycenie tego uszykowania, w połączeniu z wartością całokształtu obrony.

Zgodnie z doświadczeniem minionej wojny, operacja armijna ma dobre warunki rozwoju, jeżeli głębokie odwody operacyjne są związane z zaciągnięciem armij frontu na kilku kierunkach. W tym wypadku armia ma do czynienia tylko z tymi odwodami, które znajdują się w jej pasie zaciągnięcia.

Charakter operacyjnego uszykowania obrońcy zależy od sił i przyjętego schematu. Niemcy koncentrowali z reguły swoje główne siły w granicach taktycznej głębokości obrony. Korpus, zajmując front 10-30 km, grupował się w dwa rzuty przy czym 2-gi rzut rozmieszczano na głębokości 10-15 km. Trzeci rzut operacyjnego uszykowania stanowiły odwody armijne, rozmieszczane, zależnie od położenia, w odległości 30-50 od czoła obrony.

Armijnych odwodów używali Niemcy do obrony 3-go pasa, albo też w toku bitwy wysuwali je do strefy taktycznej z zadaniem przywrócenia położenia.

Takie uszykowanie operacyjne obrony pozwalało przeciwnika bić kolejno częściami, zgodnie więc z tym, armia organizowała swoje ugrupowanie bojowe.

W warunkach współczesnej walki, matercie spotka się z nieco odmiennymi uszykowaniami operacyjnymi obrońcy i znacznie wyższą gęstością ognia. Przede wszystkim, na drugim pasie obrony będą rozmieszczone dywizje pancerne korpusów, a prócz tego, w związku z motoryzacją korpusów, obrona będzie wytrzymalsza, bardziej aktywna i ruchliwa.

Wszystko to wskazuje, że na przyszłość, jeżeli ma być docho-
wany nieodzowny warunek korzystnego dla natarcia stosunku sił na
całą głębokość operacji, początkowa przewaga nacierającego musi być
bardzo znaczna, inaczej nie będzie możliwe zrealizowanie zasadni-
czego postulatu - bicia przeciwnika kolejno i częściami.

Niewątpliwy wpływ na kalkulację sił będą tu między i takie czyn-
niki, jak niepełne wyjawienie sił i wartości obrony przeciwnika,
wartość moralna wojska, jakość wyposażenia, zdolności dowódców i tp.

Pewną pomoc w zrozumieniu zagadnienia mogą dać dane różnych
operacji armii radzieckiej w ubiegłej wojnie.

1/ W operacji Stalingradzkiej, przed rozpoczęciem natarcia,
naprzeciw 12-tu dywizji 5-tej pancernej i 21 armii stało do
5-ciu rumuńskich dywizji w 1-szym rzucie i około trzech w
drugim, co dawało stosunek 1:1,5.

2/ W Wołchowskiej operacji w lipcu 1943 r. 11-tej armii SW.
stosunek sił na kierunku głównego wysiłku był następujący:

- w piechocie	1:2,13	- c.k.n.	1:5,3
- artylerii	1:9,3	- r.k.n.	1:2,5
- art.ppanc.	1:2,4	- czołgach	1:4,1
- noździerzach	1:14,3		

W ogólnej ilości dział i noździerzy stosunek ten wynosił 1:11
na korzyść 11-tej armii.

Zwraca tu uwagę ogromna przewaga sił, zwłaszcza w artylerii
i czołgach.

3/ W Kryńskiej operacji 51 armii w kwietniu 1944 r:

- piechota	1:2	- c.k.n.	1:2,7
- artyleria	1:3,7	- czołgi	1:2
- art.ppanc	1:2,8		
- noździerze	1:5		

Ogólna ilość dział i noździerzy 1:4,2 na korzyść 51 armii.
Czywiście ten stosunek na kierunku głównego wysiłku był odpowiednio
większy.

4/ W śląskiej operacji 52 armii 1 ukr.fr. w styczniu 1944 r:

- piechota	1:9	Razem artylerii i noździerzy:	
- czołgi	1:4,7	1:13,1 na korzyść 52 armii.	
- działa	1:9,8		
- noździerze	1:30		

Jak widać z powyższych zestawień przewaga sił i środków różnych operacjach była różna, jednak wynika z nich niedwuznacznie, że jeżeli ma być zachowany korzystny stosunek sił do końca operacji, to niezbędna przewaga sił na kierunku głównego wysiłku armii powinna się wyrażać w stosunku 1 do 4-5 dla piechoty i czołgów oraz do 6-9 dla artylerii.

20. Inne elementy ugrupowania bojowego armii.

Są nimi: odwód pancerny i przeciwpancerny armii, które powinny być tworzone z zasady.

Zadaniem odwodu pancernego jest większe uodpornienie ugrupowania bojowego armii. Jest on używany do odparcia, wraz z głównymi siłami armii, przeciwnatarć dużych jednostek pancernych przeciwnika w operacyjnej przestrzeni i, w wyjątkowych wypadkach, do zmiany jednostek czołgów, które w natarciu poniosły duże straty.

Odwód przeciwpancerny tworzy się z oddziałów przeciwpancernych, sformalizowanych saperów z minami i artylerii pancernej. Jego zadaniem jest odpieranie masowych przeciwnatarć czołgów lub organizacja oppanc na zdobytym terenie.

W wyjątkowych wypadkach armia wydziela odwód ogólny.

21. Głębokość rozmieszczenia rzutów.

Zależy ona od warunków terenowych i położenia, ale również i od składu armii.

O wyborze rejonu podstaw wyjściowych pierwszego rzutu rozstrzyga dogodność atakowania przedniego skraju obrony przeciwnika. Im bliżej do przedniego skraju, tym lepiej, ale bliskość podstaw wyjściowych nie może wychodzić na niekorzyść prowadzenia ognia przez artylerię. Najkorzystniejszą odległością jest 150-200 m.

Odległość drugiego rzutu armii od pierwszego jest zależna od możliwości, warunków i potrzeby wejścia tego rzutu do bitwy, od warunków naskowania i od konieczności zapobieżenia zbyt dużym stratom 2-gich rzutów od ognia artylerii i nożdzierzy. Poza tym odległość ta musi odpowiadać w każdym wypadku konkretnemu położeniu.

Bezpośredni wpływ na głębokość każdego z rzutów i ich wzajemne oddalenie wywierają również stany liczebne WJ.

Roznieszczenie innych elementów operacyjnego uszykowania armii zależy od ich zadań, taktyczno-technicznych właściwości i warunków położenia.

Przykładowo schemat operacyjnego uszykowania armii będzie wyglądał jak na szkicu nr.20.

a/ pierwszy rzut:

- główne ugrupowanie, wykonujące główny wysiłek,
- ugrupowanie pomocnicze /ubezpieczające/

b/ drugi rzut;

c/ -grupa szybka;

d/ armijna grupa art.;

e/ armijna grupa art.plot.;

f/ odwód pancerny i ppancerny;

g/ odwód ogólny.

22. Przygotowanie i organizacja operacji.

Jak wynika z naszych dotychczasowych rozważań, współczesne operacje rozwijają wysokie tempo i są prowadzone na dużą głębokość, a uczestniczą w nich ogromna masa ludzi i sprzętu bojowego. Widać z tego, jak ogromne znaczenie mają tu zagadnienia organizacji pracy bojowej, ustawienie i nakierowanie działalności wszystkich elementów składowych armii tak, by pracowały one sprawnie i zgodnie dla osiągnięcia ostatecznego celu, tj. rozbicia żywych sił przeciwnika. Doświadczenie armii radzieckiej uczy, że tam gdzie zawodziła organizacja, niepowodzenie nie dało na siebie czekać.

Organizacja operacji wymaga dużego nakładu dokładnej i przemyślanej pracy tak ze strony dowódcy jak i sztabu oraz troskliwego przygotowania oddziałów. Wzorowy plan operacji powinien być taki, by w toku operacji dowódcy pozostało tylko twardo trzymać się planu i wprowadzać tylko te konieczne zmiany, których wymagać będzie zmienione położenie.

Czynnikiem decydującym jest czas jakim dysponuje dowódca na przygotowanie operacji. Czas ten wskaże terminy w jakich mają być ukończone wszystkie czynności.

Sztab armii ujmuje to w opracowany w dowolnej formie kalendarzowy plan czynności, w którym znajdują swoje miejsce wszystkie zaniżone przez dowódcę czynności przygotowawcze, wskazani są

odpowiedzialni wykonawcy i określone terminy ukończenia każdej czynności.

Na podstawie tego planu, podobne plany opracowują sztaby dowódców rodzajów broni i sztabów służb.

Operacje przygotowuje się na zasadzie zadania postawionego, armii, decyzji dowódcy i wytycznych sztabu frontu. Samo przygotowanie obejmuje cztery zasadnicze zagadnienia organizacyjne:

- powzięcie operacyjnej decyzji,
- organizację wykonania decyzji i jej operacyjno-technicznego zabezpieczenia,
- przygotowanie bazy materiałowej operacji i rejonu podstaw wyjściowych armii.

23. Powzięcie decyzji.

Na zasadzie otrzymanego zadania i aktualnego położenia operacyjnego i materiałowego, dowódca armii pobiera decyzję, na podstawie której zostaje przeprowadzona cała praca przygotowawcza do operacji, następnie sama operacja.

Powzięcie decyzji jest jedną z najbardziej odpowiedzialnych czynności dowódcy. Wyraża on w niej swoją wolę w formie, która nie może pozostawiać żadnych wątpliwości.

Przed powzięciem decyzji dowódca jest obowiązany wyraźnie zrozumieć zadania i zbadać wszystkie elementy położenia, tj. położenie przeciwnika i własne, teren i czas, stan zasobów technicznych i materiałowych. Wszystkie dane otrzymuje dowódca armii od sztabu, dowódców rodzajów broni i szefów służb, którzy są obowiązani posiadać aktualne dane o położeniu i za każdym razem przed wzięciem decyzji przygotowują dla dowódcy potrzebne mu materiały.

Pracę dowódcy można podzielić na trzy zasadnicze części składowe; są nimi: analiza zadania, studium i ocena położenia oraz powzięcie decyzji.

Analiza zadania. Powinna ona dać dowódcy armii jasną odpowiedź na następujące pytania:

- na czym polega idea frontowej operacji i jakie jest operacyjne przeznaczenie armii,
- na czym polegają zadania armii w toku operacji i jaka jest kolejność ich wykonania,

- jaki jest zamierzony rozmach operacji, jakie tempo i jakiego wysiłku będzie to wymagało od armii,
- jakie są charakterystyczne dane wykonania zadania /szerokość, pas natarcia, nasycenie i. tp/ i w jakim stopniu zadanie odpowiada możliwościom armii,
- jaki jest stosunek zadania armii do zadań sąsiadów i w czym wyrazi się współdziałanie z nimi,
- jaka jest rola armii w całości frontowej operacji i ostateczny cel jej działań oraz jakie zadania armia musi wykonać, by wypełnić tę rolę zgodnie z ideą dowódców frontu. --

Na zasadzie analizy zadania dowódca armii może już określić etapy operacji w postaci bliższych i dalszych zadań, w ogólnych zarysach ustalić kierunek wysiłku i zasady współdziałania z sąsiadami. W ten sposób powstanie myśl przewodnia operacji, jak gdyby szkielec operacji. Wypracowując myśl przewodnią operacji rozstrząsając te czy inne dane operacyjne, dowódca armii musi ustalić stosunek myśli przewodniej do operacyjnego położenia i wprowadzić poprawki, których będzie wymagać położenie.

b/ Ocena położenia. Ocena położenia operacyjnego przygotowuje i referuje sztab. Prócz tego, zagadnienia dotyczące różnych rodzajów broni, oraz technicznych i materiałowych warunków zabezpieczenia operacji referują specjaliści.

Ocenę położenia przeprowadza sztab pod kątem widzenia wykonania zadania, tj. analizując jak aktualne warunki położenia wpływają na wykonanie zadania, co pomaga a co przeszkadza w jego wykonaniu, jakie powstają trudności i jak je pokonać.

Aby uniknąć uprzedzeń i jednostronnego rozumienia położenia trzeba unieść przedstawić sobie jego dane w grubych zarysach, odrzucając drobiazgi i pozostawiając tylko zasadnicze zagadnienia, a potem przystępować do właściwej ich analizy.

Dlatego, by trafnie ocenić położenie, trzeba przede wszystkim znać dostatecznie i szczegółowo rozmieszczenia przeciwnika, jego i własne możliwości.

Na ocenę położenia składają się: analiza przeciwnika, analiza położenia i stanu własnych oddziałów oraz wzajemnego stosunku sił na danym odcinku frontu, ocena terenu, ocena warunków czasu i pogody, inne czynniki, które mogą wpływać na decyzję.

Analiza przeciwnika. W stosunku do przeciwnika analizuje się ocenę całość jego ugrupowania, operacyjne uszykowanie, spodziany charakter działań, skład, ilość i jakość oddziałów i technicznych środków walki, ugrupowanie i rozmieszczenie w rzucie taktycznym, system umocnień i nasycenie oddziałami i środkami ogniowymi, odwody operacyjne i możliwy charakter ich działań, możliwe przegrupowanie istniejących i nowych odwodów w związku z siecią dróg i możliwościami transportowymi, terminy tych przewozów.

Wszystko to winno pozwolić na przekalkulowanie ostatecznie na jaką głębokość operacji się i środków, które przeciwnik może skoncentrować na interesujących nas kierunkach i wykrycie przeszkód jakie przeciwnik może przeciwstawić operacji.

Równocześnie stanie się jasne, jakich wiadomości brak o przeciwniku, co pozwoli znów ustalić zadania rozpoznania na całą operację.

Ocena przeciwnika musi oczywiście wychodzić poza ramy działania armii i objąć również dostatecznie głęboko sąsiadów, ponieważ, tylko wtedy można właściwie ocenić możliwe przegrupowania przeciwnika, skierowane przeciw armii w toku operacji.

- Ocenę stanu i położenia własnych oddziałów przeprowadza się podobnie jak analizę przeciwnika, tylko oczywiście dokładniej.

Szczególności należy wyjaśnić jakie ugrupowania można będzie stworzyć do wykonania zadań w toku operacji i jaka może być ich siła na różnych odcinkach, jakie będą ich bojowe możliwości w stosunku do postawionych im zadań, jaki jest ogólny stosunek sił i jaki stosunek sił może być stworzony na poszczególnych odcinkach i kierunkach naszego natarcia w toku operacji.

Przy ocenie stanu i położenia własnego i porównaniu z nim położenia przeciwnika, można nakreślić ogólny zarys tego ugrupowania jakie będzie najkorzystniej stworzyć dla wykonania zadań natarcia pierwszym etapie operacji.

Pozwala to ustalić jakie przegrupowania trzeba przeprowadzić oraz ustalić ich terminy.

- Ocenę terenu prowadzi się z punktu widzenia możliwości manewru naczynych sił piechoty, czołgów i artylerii na najważniejszych kierunkach.

Należy ocenić wszystkie dodatnie i ujemne cechy terenu i ustalić: rejon podstaw wyjściowych do natarcia, odcinki i kierunki przekaniania pozycji przeciwnika, kierunki głównego i pomocniczego wysiłku na całą głębokość operacji lub na oddzielnych jej etapach.

Porównanie tych wszystkich danych pozwoli wybrać najbardziej dogodny z punktu widzenia warunków terenowych odcinki przekaniania i kierunki rozwijania działań bojowych.

- Ocena czasu na celu określenie czasu i terminów wykonania czynności związanych z przygotowaniem operacji, gotowości operacji, najdogodniejszego czasu jej rozpoczęcia oraz przekalkulowania przebiegu operacji w czasie i terminu jej zakończenia.

Ocena położenia powinna pozwolić na wyciągnięcie szeregu wniosków charakteryzujących warunki wykonania decyzji i ujawniających te czynniki, które w danym położeniu wpływają decydująco na decyzję oraz na ustalenie czynności ułatwiających wykonanie zadania.

Analiza operacyjnych elementów położenia nie wyczerpuje wszystkich zagadnień oceny położenia. Dowódca będzie odczuwał potrzebę wysłuchania również referatów specjalistów o najdogodniejszych warunkach działań i środków walki i stanie materiałowo-technicznego zabezpieczenia operacji. Te referaty przedstawiają również ocenę położenia z punktu widzenia specjalności danego rodzaju broni lub służby. Przeprowadza się w nich analizę warunków położenia i ich wpływu na użycie tego czy innego rodzaju broni /służby/, określa się warunki ich pracy, możliwości bojowe, charakter i treść zadań wynikających z położenia oraz możliwe sposoby drogi i metody ich wykonania.

c/ Decyzja. Opierając się na myśli przewodniej jako na szkielet całej operacji i po wprowadzeniu poprawek wynikających z oceny położenia, dowódca pobiera decyzję ustalając:

- ostateczną myśl przewodnią operacji /formę manewru/,
- bliższe i dalsze zadanie armii,
- odcinki i kierunki: głównego i pomocniczego wysiłku,
- etapy operacji i ich treść,
- ugrupowanie dla wykonania pierwszego etapu,
- zadania poszczególnych wykonawców na pierwszy etap i wytyczne co do dalszych działań.

20
21

Tak ujęta decyzja dowódcy jest podstawą wszystkich czynności organizacyjnych dla przygotowania i przeprowadzenia operacji.

24. Organizacja wykonania decyzji.

Po ogłoszeniu decyzji dowódcy armii, jego sztab, dowódcy broni i ich sztaby oraz szefowie służb przystępują pod bezpośrednim kierownictwem dowódcy armii do opracowania i wykonania wszystkich tych czynności, jakie są związane z wykonaniem decyzji i jej operacyjno-technicznym zabezpieczeniem.

Jest to praca obejmująca szeroki zakres zagadnień. Najważniejszymi z nich są:

- rozpracowanie decyzji operacyjnej dowódcy,
- organizacja operacyjnego rozwinięcia armii,
- organizacja natarcia artyleryjskiego i lotniczego,
- organizacja pancernego wsparcia piechoty i użycia grupy szybkiej,
- organizacja współdziałania rodzajów broni i elementów ugrupowania bojowego armii w pierwszym etapie operacji,
- organizacja rozpoznania /dodatkowego przed rozpoczęciem operacji i w jej toku/,
- zabezpieczenie działań bojowych /ubezpieczenie styków i skrzydeł, OPlot, OPpanc, OPchen obrona przeciwdesantowa/,
- zabezpieczenie saperskie
- organizacja manewru naskującego i zachowanie tajemnicy operacji,
- topograficzne przygotowanie operacji,
- organizacja dowodzenia i łączności,
- organizacja tyków.

Wszystkie te zagadnienia są podstawą pracy dowódcy armii i jego sztabu, choć nie wyczerpują one wszystkiego co może jeszcze we współczesnym, konkretnym położeniu wymagać opracowania i rozwiązania.

Każde z zagadnień rozpracowuje się z koniecznymi szczegółami i zależnie od konkretnego położenia. Wszystkie one razem zebrane w harmonijną całość stanowią plan operacji, rozpracowany, w postaci pisanego dokumentu, pod kierownictwem szefa sztabu armii.

Najważniejsza część planu - rozpracowanie właściwej operacyjnej decyzji - obejmuje sprawę podstaw wyjściowych, rozdział sił i ich ugrupowanie, zadania jednostek i linie rozgraniczenia. Opracowuje to sztab z bezpośrednim udziałem dowódcy armii.

a/ Podstawa wyjściowa oznacza stanowiska zajęte przez jednostki przed przystąpieniem do wykonania zadań bojowych. Podstawę wyjściową wybiera się zgodnie z warunkami terenowymi i jak najbliższej przeciwnika. Czasem, dla zajęcia podstawy wyjściowej trzeba będzie wykonać pewien manewr, przeprowadzić przegrupowanie lub nawet walkę z ograniczonym celem. Wszystko to trzeba starannie przekalkulować i we właściwym czasie wykonać.

b/ Rozdział sił jest równocześnie ostatecznym ustaleniem składu ugrupowań na kierunku głównego wysiłku i wysiłków pomocniczych, ustaleniem związanych z tym zmian i przegrupowań. Określa on również kolejność i terminy wykonania.

Należy unikać dużych przesunięć, by nie wywołać ruchem podejrzeń przeciwnika i zbytecznie nie męczyć oddziałów.

c/ Stawianie zadań. Stawiając zadania jednostkom należy wskazać bliższe zadania określające im działania początkowe oraz wyznaczyć zadanie dnia, dające obraz osiągnięć operacyjnych armii pod koniec pierwszego dnia operacji. Głębokość zadań, tj. głębokość przeniknięcia korpusów, zależy od wartości całokształtu obrony oraz wyposażenia korpusów w środki przekłaniania. W natarciu na silnie unocioną pozycję, dla korpusów na kierunku głównego wysiłku głębokość bliższego zadania sięgnie na 5-6 km /wyjście na SO artylerii/, zaś zadanie dnia na 15-25 km /przekłanianie pierwszego i drugiego pasa obrony/.

Prócz zadania bliższego i zadania dnia, trzeba korpusom wskazać ich następne zadania, by dać im perspektywę operacji, a tym samym możliwość organizowania swych działań od początku zgodnie z tą perspektywą.

d/ Organizacja operacyjnego rozwinięcia. Jest to jedno z najbardziej skomplikowanych zagadnień przygotowania operacji. Jego rozwiązanie wymaga dokładnej znajomości wartości bojowej jednostek, zachowania tajemnicy ugrupowania i sprawnego przeprowadzenia przegrupowania, co wymaga troskliwego przygotowania dróg, służby regulacji ruchu i ubezpieczenia.

21
111
22

Oczywiście na kierunku głównego wysiłku wyznacza się najbardziej świeże i bojowo doświadczone jednostki.

e/ Organizacja natarcia artyleryjsko-lotniczego. Pracę tą wykonuje dowódca i sztab armii, dca artylerii i przedstawiciel lotnictwa. Zawiera ona:

- Określenie zadań artylerii i lotnictwa w okresie przygotowania artyleryjsko-lotniczego i przy wsparciu szturmu i natarcia.
- Rozdział artylerii wzmocnienia między korpusy i grupy armijne rozdział zapasu wylotów lotnictwa w/g etapów operacji.
- Podział lotniczych oddziałów wspierających między korpusy na okres szturmu i walki w głębi.
- Ustalenie kolejności rozwijania artylerii i przygotowania saperckiego stanowisk.
- Ustalenie czasu przygotowania artyleryjskiego i jego struktury oraz innych potrzeb ogniowych natarcia. Ustalenie obiektów czasu i kolejności bombardowania z powietrza.
- Ustalenie sposobu wsparcia piechoty w czasie szturmu i walki w głębi przez artylerię i lotnictwo i sposobu przydzielania artylerii do oddziałów piechoty w miarę rozwoju natarcia.
- Organizacja zabezpieczenia przez artylerię i lotnictwo wprowadzenia grupy szybkiej.
- Organizacja współdziałania artylerii i lotnictwa z piechotą i czołgami.

f/ Organizacja wsparcia pancernego natarcia i użycia grupy szybkiej. Działania czołgów wsparcia piechoty organizują dowódcy WJ. Natomiast użycie grupy szybkiej armii wymaga ze strony dowódcy i sztabu armii przeprowadzenia prac dużych rozmiarów, obejmujących organizację koncentracji, wszechstronne przygotowanie działań bojowych, uzgodnienie i sprecyzowanie zadań, ustalenie zasad współdziałania z WJ i ubezpieczenie bojowe.

Wprowadzenie w wykonanie grupy szybkiej jest bardzo delikatnym momentem operacji, praca przygotowawcza musi być przeprowadzona niezwykle starannie i dokładnie i na jej przeprowadzenie trzeba przewidzieć wystarczającą ilość czasu /3-5 dni, a niekiedy i więcej/.

25 Organizacja operacyjnego i taktycznego współdziałania.

Jest to podstawowe zagadnienie przygotowania i przeprowadzenia operacji, wymagające od dowódców wszystkich stopni logicznego i celowego związania w czasie i przestrzeni działań różnych rodzajów broni, elementów ugrupowania bojowego i sąsiadów, w jedną harmonijną całość, mającą na celu wykonanie zadań postawionych piechocie i czołgom.

W okresie przygotowania operacji współdziałanie organizuje się na najbliższy etap - choć operacyjne współdziałanie może być przewidziane na całą głębokość operacji. Plan współdziałania precyzuje się w toku operacji, niekiedy wprowadza się znaczne poprawki, ale w swej zasadzie nie powinien on się zmienić, zapewniając w ten sposób wszystkim walczącym jednostkom wzajemne zrozumienie działań w toku operacji.

Najbardziej wyczerpująco i bezwarunkowo w terenie powinno być przepracowane: współdziałanie w pierwszym etapie operacji. Polega ono na wzajemnym uzgodnieniu działań między wykonawcami a głównie na ustanowieniu jednego języka w rozumieniu zadań w terenie. Osiąga się to przez konkretne związanie działań wszystkich uczestników według czasu, rubieży, przedmiotów i kierunków.

W tym celu dowódca armii i jego sztab muszą:

- jasno określić działania WJ przez postawienie zadania, wskazanie frontu natarcia, kierunku i kolejnych przedmiotów natarcia,
- wyznaczyć każdemu rodzajowi broni przedmioty działań, kolejność wykonania zadań w interesach piechoty i czołgów, w szczególności sprecyzować obiekty do obezwładnienia i zniszczenia przez artylerię i lotnictwo oraz czas wykonania,
- ustalić kierunek działań grupy szybkiej i rubież wprowadzenia w wykonanie, postawić zadania wynikające stąd dla WJ artylerii, lotnictwa i saperów.

Organizując współdziałanie lotnictwa z wojskami naziemnymi należy prócz tego:

- wskazać dowódcom wspierających jednostek lotniczych podstawy wyjściowe piechoty, podstawę szturnową oraz kierunki i przedmioty działań piechoty i czołgów,

22
23

- ustalić dla lotnictwa odcinki przelotu /bramy/ linii frontu i zarządzenia zabezpieczającego przelot,
- zorganizować punkty kontrolno-przelotowe i ustalić sygnały z ziemi i z samolotów,
- nawiązać łączność ze sztabami lotniczymi, lotniskami i sprę-
czywać sposób wywołania lotnictwa na pole walki i nakierowa-
nia samolotów na cel,
- ustalić sposoby łączności między lotnictwem i ziemią.

Sztab ustala dla całej armii sposoby utrzymania łączności między piechotą, czołgami, artylerią, lotnictwem i jednostkami inżynierii w różnych etapach operacji.

Sposoby te winny zawierać: sygnały otwarcia i przerywania ognia przez artylerię, sygnały opóźnienia rubieży, sygnały stawiania zasłon dymnych, sposoby wskazania celów lotnictwu.

Współdziałanie operacyjne przygotowuje dowództwo armii tak w okresie przygotowania operacji jak i w jej toku. Winno ono rozwiązać zagadnienie współdziałania z sąsiednimi armiami w toku rozwoju operacji oraz współdziałanie wśkich jednostek armii między sobą i z grupą szybką.

Zasady współdziałania z sąsiednimi armiami zwykle zawarte są w dyrektywie dowódcy frontu. Dowódca armii powinien tylko to współdziałanie praktycznie skonkretyzować na zasadzie umowy z sąsiedzami i kierować jego wykonaniem.

Organizacja współdziałania WJ armii z grupą szybką polega na ustaleniu według dni lub etapów ich operacyjnych zadań, prowadzących ostatecznie do realizacji ogólnej idei operacji i osiągnięcia jej celu.

26. Zabezpieczenie działań bojowych.

a/ Organizacja rozpoznania. Celem rozpoznania przed rozpoczęciem operacji jest dostarczenie danych potrzebnych dla potwierdzenia słuszności decyzji, a w toku operacji skonkretyzowanie danych o przeciwniku.

Rozpoznanie powinno uzupełnić niejasne dane o przeciwniku, ustalić podejścia do przedniego skraj, wykryć pola minowe i inne przeszkody w pasie natarcia oraz ujawnić zmiany w ugrupowaniu,

urządzeniach obronnych i sposobach walki przeciwnika. W tym celu prowadzi się operacyjne, taktyczne, bojowe i specjalne rozpoznanie.

Rozpoznanie operacyjne prowadzi lotnictwo, jednostki szybkie i środki radiowe. Armijne rozpoznanie lotnicze sięga na głębokość 100-150 km i powinno wykryć całe operacyjne uszykowanie obrony i odwody - zwłaszcza złożone w jednostek szybkich, ich rejony koncentracji i kierunki ruchu. Pracuje przede wszystkim przy pomocy fotografii.

Rozpoznanie taktyczne prowadzi również lotnictwo na głębokość 25 km. Dla dezorientacji przeciwnika, rozpoznanie to powinno być prowadzone na szerokim froncie.

Rozpoznanie bojowe prowadzą wszystkie rodzaje broni we własnym interesie i w interesach całości działania.

Bezpośrednio przed rozpoczęciem natarcia wznacnia się sieć obserwacji, zwłaszcza na kierunku głównego wysiłku gdzie na kierowników sektorów należy wyznaczać starszych i doświadczonych oficerów.

Całość rozpoznania organizuje i nadzoruje sztab armii.

Opracowane i sprawdzone dane rozpoznania rozsyła się do jednostek w postaci map o dużej podziałce i szkiców wywiadowczych nie później jak 1-2 dni przed natarciem.

b/ Ubezpieczenie styków i skrzydeł, OPlot, OPpanc, i OPchem. Styki i skrzydła są najczulszymi miejscami uszykowania bojowego, dlatego ich ubezpieczenie powinno stale stanowić przedmiot troski dowódcy armii i jego sztabu. Wynaga ono, zależnie od położenia, organizacji oppanc oraz wyznaczenia specjalnych sił i środków do szybkiej budowy przeszkód, sprawnego współdziałania taktycznego i ogniowego z sąsiadami i wyznaczenia dowódców odpowiedzialnych za styki.

Często trzeba dla tego celu wyznaczać specjalne siły i środki. 5 armia pancerna Stalingradzkiego frontu wydzieliła trzy dywizje piechoty i korpus kawalerii dla ubezpieczenia swych głównych sił działających na Kakaecz, a w dalszym ciągu operacji wprowadziła jeszcze dwie dywizje dla wykonania tegoż zadania przez obronę rz. Cymk.

OPlot. Jej celem jest zadać przeciwnikowi w powietrzu dotkliwą stratę i wzbronę mu celowanego rzucania bomb i prowadzenia szczegółowego rozpoznania. OPlot musi być organizowana nawet przy własnej przewodzie w powietrzu.

93
219

Obiektami, które wymagają osłony przed napowietrznym przeciwnikiem są główne ugrupowania piechoty, artylerii i wojsk pancernych, sztab armii, składy armijnej bazy, stacje zaopatrywania i t.d. - W razie szczupłości środków OPlot nie należy ich rozpraszać, ale osłonić najbardziej wrażliwe obiekty. Do tych należą jednostki szybkie, główne ugrupowanie artylerii i drugi rzut armii.

Organizację OPlot przeprowadza dowódca artylerii armii na podstawie planu frontu i wytycznych dowódcy armii. W swoim planie powinien on wskazać co, gdzie, kiedy, na jaki czas i jakimi siłami na być osłonięte, kolejność przesuwania środków OPlot według etapów operacji, organizację współdziałania artylerii plot i ppanc, współdziałanie OPlot z sąsiadami. Prócz tego plan ustanawia system obserwacyjno-meldunkowy.

OPpanc opiera się na systemie alarmowania, organizacji ogni ppanc urzutowanych w głąb w łączności przeszkodami ppanc naturalnymi i sztucznymi oraz manewrze środków przeciwpancernych.

Obowiązek obserwacji i alarmowania w wypadku pojawienia się czołgów ciąży na wszystkich organach rozpoznania, obserwacji, ubezpieczenia i posterunkach obs-meld oplot armii.

W odparciu natarcia czołgów bierze udział cała artyleria, stosując się niny i specjalne sposoby walki z czołgami.

Armijnymi środkami OPpanc są: lotnictwo wspierające armię, odwód ppanc, zmotoryzowani saperzy z minami oraz armijny odwód pancerny.

Dowódca armii rozdziela środki wzmożenia oppanc na poszczególne kierunki, biorąc pod uwagę ich ważność, organizuje oppanc na skrzydłach i stykach, tworzy odwód ppanc i nakreśla linie do zajęcia przez niego w toku operacji, organizuje kontrolę oppanc WJ., organizuje dowodzenie środkami ppanc w razie ataku czołgów.

OPchem obejmuje organizację alarmu, środki zapobiegania napadowi chemicznemu, organizację obrony biernej i likwidacji skutków napadu. Plan opchem opracowuje szef służby chemicznej armii.

c/ Obrona przeciwdesantowa. Obrona przeciwdesantowa obejmuje organizację służby obserwacyjnej - zwykle w ramach służby obs-meld plot, ubezpieczenie jednostek w głębi ugrupowania, unieszkodliwienie ewentualnych lądowisk przez zaminowanie lub rozkopanie oraz przygotowanie gotowych w każdej chwili do działania jednostek szybkich, które muszą znać przypuszczalne rejony desantów lotniczych, drogi dojścia i warunki walki. w tych rejonach aby móc skutecznie wkroczyć zamin zrzucane oddziały desantowe zdążą się zorganizować.

Prócz wymienionych wyżej czynności mających na celu zabezpieczenie operacji, ustala się jeszcze czynności, które zmierzają do unocnienia zajętego terenu i jego obrony oraz odparcia możliwych przeciwnatarć.

27. Zabezpieczenie saperskie.

Ma w warunkach współczesnej operacji ogromne znaczenie i stanowi oddzielne zagadnienie w przygotowaniu operacji. Zawiera ono:

- ciągłe saperskie rozpoznanie obrony przeciwnika,
- przygotowanie podstaw i rejonów wyjściowych do natarcia,
- napraw dróg dla przegrupowania jednostek,
- unieszkodliwienie przeszkód przed pozycjami przeciwnika i wydzielanie oddziałów zaporowych i torujących,
- saperską osłonę styków i skrzydeł,
- towarzyszenie grupie szybkiej i artylerii w toku natarcia,
- przygotowanie lądowisk,
- saperskie maskowanie,
- unocnienie zdobytego terenu,
- zabezpieczenie saperskie walki piechoty i czołgów.

Wszystkie te czynności ujęte są w planie saperskiego zabezpieczenia operacji z kalkulacją potrzebnych sił, środków i czasu na ich wykonanie.

Organizacja zakładania i usuwania zagród minowych posiada dla rozwoju operacji bardzo duże znaczenie, dlatego powinny one być na czas wykryte, by saperzy mogli pod osłoną ogni piechoty przystąpić do jak najszybszego urządzenia przejść.

Specjalnie do tego wyznaczone jednostki saperskie prowadzą całkowite rozminowanie terenu w ślad za natarciem. Prace te i prace nad usuwaniem przeszkód, w nowoczesnej obronie ogromnie rozbudowanych, potrzebują wielkiego nakładu sił i środków. Jest bardzo pożądanym i doświadczenie wojny to potwierdza, by piechota mogła się pod tym względem obejść bez pomocy saperów.

Dla rozwinięcia głównych sił armii na podstawach wyjściowych przygotowuje się odpowiedni obszar, którego pojemność stosuje się do składu sił i środków armii, przeznaczonych do uderzenia. Przygotowanie obszaru wyjściowego wymaga budowy rowów, schronów i szczelin, SD, PO, linii ppanc na stykach i zagrożonych przez czołgi kierunkach, urządzenia SC artylerii, naprawy i budowy dróg i maskowania.

24
275

Do umocnienia zdobytego terenu i osłony skrzydeł stosuje się szerokie zagrody minowe. Dla tego celu do pierwszych rzutów piechoty włącza się zespoły saperów z minami, którzy na kierunkach wskazanych przez dowódców dywizyj lub pułków piechoty zakładają pasy przeszkód. Pasy te winny być osłonięte ogniem piechoty i artylerii.

28. Manewr maskujący.

Manewr maskujący przeprowadza się na zasadzie wytycznych sztabu frontu celem wprowadzenia w błąd przeciwnika co do rzeczywistego rozwinięcia operacyjnego armii, a w szczególności ukrycia rzeczywistego kierunku głównego wysiłku.

W ramach armii ten manewr nie może dać pełnego wyniku, dlatego przeprowadza się go w ramach frontowego planu, którego części wykonują armie. Zwykle przeprowadza się tu cały szereg czynności. Są to pozorne przewozy operacyjne przeprowadzane w dzień w jednym a nocą w odwrotnym kierunku właściwego rejonu koncentracji, pozorne koncentracje jednostek na fałszywych kierunkach i t.p., przy użyciu różnego rodzaju urządzeń pozornych /czołgi, działa/, robów maskujących, organizowania ruchu na drogach, rozpuszczania fałszywych wiadomości i t.d.-

Równocześnie na rzeczywistym kierunku zachowuje się ścisłą tajemnicę i surową dyscyplinę maskowania.

29. Przygotowanie topograficzne.

Przygotowanie topograficzne powinno dostarczyć oddziałom poprawionych map, współrzędnych punktów trygonometrycznych, rejonów SO artylerii, sprawdzenia kierunków niedostępnych, map z wyrysowanymi źródłami ognia przeciwnika i nowymi nieoznaczonymi poprzednio na mapie punktami orientacyjnymi.

Jeśli brak map o dużej podziałce, to sztab powinien zaopatrzyć oddziały w wykonane przez sekcję topograficzną szkice o dużej podziałce i sprawdzić czy oddziały są zaopatrzone w potrzebne mapy.

30. Dowodzenie i łączność.

Ze względu na konieczność ukrycia, dowództwo armii rozprasza swój aparat w rejonie rozmieszczenia i grupuje się w głąb.

Odległość pierwszego rzutu sztabu od linii frontu powinna być taka, by była zapewniona szybkość porozumienia się z jednostkami, a środki łączności mogły działać pownie. Przy szerokości frontu 30-40 km odległość ta na kierunku głównego uderzenia nie powinna przekraczać 10-15 km. Odległość drugiego rzutu sztabu od pierwszego powinna zapewnić możliwość szybkiej samochodowej komunikacji między nimi, tj. wynosić 15-20 km.

Organizacja i urządzenie armijnego węzła łączności jest pracą bardzo skomplikowaną i wymaga czasu do dwu pełnych dni. Dlatego zniszczyć SD można tylko wtedy, gdy na nowym miejscu węzeł łączności jest gotowy.

W okresie przygotowawczym muszą być rozpracowane wszystkie zagadnienia łączności i organizacji dowodzenia, na całą głębokość operacji. Trzeba z góry przewidzieć urządzenie SD, sposób ich przesuwania a także system łączności w różnych etapach operacji. Plan organizacji łączności opracowuje szef łączności na zasadzie wytycznych szefa sztabu armii. Organizacja łączności i dowodzenia powinna być giętka i odporna, co osiąga się przez zastosowanie na różnych kierunkach różnych środków łączności, budowę określonych linii łączności i utworzenie wtórnych kanałów łączności radio na decydujących kierunkach.

3f. Przygotowanie bazy materiałowej.

Zapotrzebowanie materiałowych i technicznych środków w nowoczesnej walce jest ogromne. Z doświadczeń wojennych wiadomo, że armia potrzebuje na ^{operacje} jedną/sanej tylko amunicji 20-25 tys. ton materiałów pędnych 4-5 tys. ton a żywności po 200 do 300 ton dziennie, nie licząc innych rodzajów materiałowego i technicznego zaopatrzenia. Poza tym, skutkiem współczesnych zaciętych walk są duże ilości rannych, których trzeba ewakuować i leczyć.

Wszystko to wymaga utworzenia odpowiedniej materiałowej bazy, odpowiadającej rzeczywistym potrzebom operacji i stosownie do tego urządzonej i zaopatrzonej oraz działającej sprawnie.

W tym celu zwozi się w przyspieszonym tempie materiał przydzielony przez front, uzupełnia się do normy zapasy wożone i tworzy się składy na ziemi / na SC, w DPZ, składach wysuniętych / przewiduje się i poprawia gruntowe drogi, przygotowuje się remont kolei,

25
216

przegrupowuje się tyłowe jednostki armii w szczególności drogowe i transportowe, celem zabezpieczenia przede wszystkim głównego ugrupowania armii, zwalnia się szpitale i ewakuacyjne urządzenia, podciąga się warsztaty remontowo-ewakuacyjne, organizuje się oplot i oppane ważnych tyłowych projektów.

Jest to ogromna praca i potrzebne zasoby są olbrzymie, ale takie jest wymaganie nowoczesnej operacji. Głębokie operowanie ideami, operacyjnymi bez podmurowania ich odpowiednimi zasobami materialnymi, byłoby w nowoczesnej walce tylko donkiszoterią.

32. Przygotowanie sztabów i oddziałów.

W czasie ubiegłej wojny przywiązywano w armii radzieckiej - i z pełnym uzasadnieniem - duże znaczenie do przygotowania sztabów i oddziałów stosownie do zadań do wykonania w konkretnie wziętej operacji.

Zależnie od ilości rozporządzalnego czasu, z oficerami sztabów przerabiano i opracowywano planowanie operacji zaczepnych, organizację współdziałania, metody pomocy i kontroli oddziałów i t.p. prócz tego przeprowadzano gry wojenne na mapach lub stołach plastycznych na temat i w ramach zadań przyszłej operacji. W czasie gier wojennych były przepracowane takie zagadnienia jak przegrupowanie jednostek, zajęcie podstawy wyjściowej, rozwinięcie uszykowania bojowego armii w różnych wariantach natarcia i na różnych kierunkach, organizacja natarcia i walki, organizacja i realizacja współdziałania i t.p.

Przygotowanie oddziałów obejmuje zaprawę na specjalnie urządzonych i rozbudowanych na wzór rzeczywistej organizacji obronnej przeciwnika polach ćwiczeń, takich jakie się znajdowały na kierunku prawdopodobnego natarcia ćwiczącego oddziału. Na tych polach ćwiczeń zgrywały się pododdziały i przerabiały praktycznie w konkretnej sytuacji organizację współdziałania. Grupy szturmowe uczyły się blokowania i niszczenia konkretnych punktów oporu. Uczono się chodzić tuż za wałami ogniowymi, przebywać przeszkody walczyć w niejscowości i t.d. Prócz tego całe oddziały, a przede wszystkim kadra oficerska, zaznajamiali się dokładnie z terenem i charakterem urządzeń obronnych przeciwnika na przednim skraju i w głębi obrony.

33. Doprowadzenie decyzji do wykonawców.

Decyzja dowódcy i opracowany na jej zasadzie plan operacji dochodzą do wiadomości wykonawców za pośrednictwem rozkazów regulujących działania bojowe i zabezpieczenie materiałowe.

Zo względu na zachowanie tajemnicy, ilość pisemnych rozkazów powinna być jak najmniejsza. Rozkazy operacyjne i bojowe wydaje się z zasady ustnie przy czym rozkaz bojowy wydaje zwykle dowódca osobiście lub przez szefa sztabu, rozkazy co do ubezpieczenia wydaje szef sztabu i dowódca rodzajów broni w swoim zakresie.

Przed rozpoczęciem operacji, dowódca armii i jego sztab powinni starannie skontrolować gotowość oddziałów i przemyśleć czy nie zachodzi potrzeba poprawek w planie działań w związku z ostatnimi danymi położenia. Szczególną uwagę trzeba zwrócić na zajęcie podstawy wyjściowej, znajomość zadań w terenie, organizację współdziałania, sprawność organizacji dowodzenia i łączności, zaopatrzenie w amunicję, materiały pędne i żywność. Kontrolę najlepiej przeprowadzać osobiście w czasie krótkich wyjazdów /2-3 razy/.

Wszystkie poruszone wyżej zagadnienia rozpracowane w szczegółach i zebrane w całości stanowią plan operacji, który jest nie czym innym, jak pełnym rozpracowaniem decyzji dowódcy i jej materiałowo-technicznego zabezpieczenia.

Jest on zasadniczym dokumentem dotyczącym zarówno organizacji jak i przeprowadzenia operacji. Zawiera całą konstrukcję operacji począwszy od myśli przewodniej i decyzji a zakończywszy na zaopatrzeniu, przy czym stopień rozpracowania szczegółów zależy od czasu przeznaczanego na etap przygotowawczy operacji. Na jego treści opierają się wszystkie dokumenty odnoszące się do przygotowania i prowadzenia operacji.

Do opracowania planu operacji jest dopuszczona tylko ograniczona ilość pracowników. Są nimi: dowódca armii, szef sztabu, szef oddziału operacyjnego i dowódca rodzajów broni. Ci ostatni przy, tym, są informowani tylko w takim zakresie, jaki jest potrzebny do „rozkręcenia” pracy ich jednostek.

Plan operacji opracowuje się w jednym egzemplarzu w rękopiśmie. Przechowuje go szef sztabu lub szef wydz. operacyjnego.

Wypisów ani kopii z planu robić nie wolno.

Podstawą planu operacji są dwa zasadnicze dokumenty, a mianowicie dyrektywa frontu, określająca zadanie, miejsce i rolę armii

26
~~214~~

w operacji frontowej oraz wytyczne kwatermistrza frontu związane z organizacją i urządzeniem tyłów i materiałowo-technicznym zabezpieczeniem operacji.

Sytuację podaje się w planie w krótkim streszczeniu, natomiast rozpracowuje się następujące rozdziały:

- a/ cel operacji,
- b/ ocena położenia,
- c/ myśl przewodnia i decyzja,
- d/ rozplanowanie operacji,
- e/ operacyjne rozwinięcie armii,
- f/ zadania bliższe i dalsze WJ piechoty z wyznaczeniem pasów działania i linii rozgraniczenia,
- g/ zadania artylerii i lotnictwa,
- h/ zadania czołgów i jednostek szybkich,
- i/ operacyjne i taktyczne współdziałanie różnych rodzajów broni i elementów ugrupowania bojowego wewnątrz armii i z sąsiedami,
- j/ saperskie zabezpieczenie operacji,
- k/ bojowe zabezpieczenie operacji: rozpoznanie, ubezpieczenie, CPłot, CPanc i CPchen,
- l/ dowodzenie i łączność,
- z/ materiałowo-techniczne zabezpieczenie operacji.

34. Prowadzenie operacji zaczepnej.

Prowadzenie operacji polega na wykonaniu działań bojowych mających na celu realizację celów i zadań armii w operacji. Cechą charakterystyczną tych działań jest różnorodność ich form w każdym oddzielnym etapie operacji; wewnątrznie są one jednak związane wspólnym celem, którym jest rozbicie przeciwnika i wynikający ze wspólnego celu zadaniami bojowymi.

Jak powiedzieliśmy już wyżej, poszczególne etapy operacji różnią się zasadniczo między sobą zarówno wewnętrzną swoją treścią jak i formą stosowanego manowru operacyjnego. Następują one jeden po drugim i jak gdyby wynikają ^{jeden} z drugiego, w każdym z nich dowódca armii rozwiązuje określone szczególne zadanie operacyjne i stwarza warunki dla wykonania kolejnego zadania, będącego treścią nowego etapu.

Charakter i kolejność wykonania zadań operacyjnych powinny być z góry określone przez dowódcę armii na całą głębokość operacji i ustalone w planie operacji. W toku operacji dowódca armii powinien się twardo trzymać planu w jego zasadniczych zarysach i wprowadzać tylko konieczne poprawki narzucone przez położenie.

Ogólne wymagania, do których realizacji dowódca armii powinien usilnie dążyć i od których zależy powodzenie, są następujące:

1/ Operacja powinna przebiegać ^{przez} naprzód bez wytchnienia z wysokim tempem i narastającą z głębi siłą uderzenia.

2/ Operacja musi zachować nieprzerwaną aktywność działań, które bez pauz operacyjnych muszą przerastać z jednego etapu w drugi, przechodzić od wykonania jednego zadania operacyjnego do następnego.

W toku operacji najważniejszym jest pierwszy etap, on bowiem zawiera w sobie zadatek dalszego pomyslnego rozwoju operacji, a więc i jej pomyslnego ukończenia. Jego treścią jest wykonanie bliższego zadania armii, tj. zniszczenia przeciwnika w granicach całej taktycznej głębokości obrony. By to wykonać, armia musi przekazać taktyczną obronę na całej głębokości, rozszerzyć wyłom w stronę skrzydeł i, przez zniszczenie pozostałych w tyle ognisk oporu, stworzyć warunki przerośnięcia taktycznego powodzenia w operacyjne.

a/ Przekamanie i jego wykorzystanie.

Działania bojowe przy przekamananiu zawierają w sobie trzy zasadnicze momenty. Są to: dodatkowe rozpoznanie pasa obrony przeciwnika przez walkę oddziałów rozpoznawczych, rozbicie przeciwnika w głównym pasie obrony, połączone ze zniszczeniem podstawowych elementów jego artyleryjskiego systemu ognia oraz wykorzystanie przekamanania do uchwycenia drugiego pasa obrony włącznie.

- Dodatkowe rozpoznanie przez walkę, Głównym ^{celem}/tego rozpoznania jest stwierdzenie czy przeciwnik zajmuje poprzednie stanowiska i czy na zaniar przyjąć na nich walkę. Doświadczenie wojny uczy, że takie rozpoznanie jest konieczne.

W czasie II wojny światowej w armii radzieckiej wydzielano do tego celu oddziały rozpoznawcze w sile od kompanii do batalionu z każdej z dywizji pierwszego rzutu. Oddziały te otrzymywały bardzo silne wsparcie artylerii, czołgów i lotnictwa.

27
218

Zadanie oddziałów rozpoznawczych polegało na sprawdzeniu posiadanych o przeciwniku wiadomości, w szczególności chodziło o sprawdzenie, czy przeciwnik broni głównego pasa obrony głównymi swoimi siłami, czy przeciwnik posiada pozorny przedni skraj, a jeżeli tak to jaki jest przebieg rzeczywistego przedniego skraju, jakie zmiany i uzupełnienia wprowadził przeciwnik do swojego systemu ognia, jakie zmiany, ulepszenia i uzupełnienia wykonał przeciwnik w technicznych umocnieniach obrony i w przeszkodach. Ostatnie zadanie polegało na zdobyciu i utrzymaniu oddzielnych przedmiotów na przednim skraju i bezpośrednio za nim, celem poprawienia warunków wyjścia natarcia ogólnego.

Działanie oddziałów rozpoznawczych planował dowódca armii lub nawet dowódca frontu na szeroki front. Kierowali natomiast ich działaniami bezpośrednio dowódcy korpusów i dywizyj.

Walkę oddziałów rozpoznawczych rozpoczyna przygotowanie artyleryjskie, niekiedy również i lotnicze. Zwykle jest ono bardzo gwałtowne i krótkotrwałe / 10-20 minut /, skierowane na odcinek uderzenia, jego skrzydła i najbardziej przeszkadzające baterie art. Niekiedy zachodzi potrzeba zburzenia poszczególnych obiektów; wtedy przygotowanie trwa dłużej, ze względu na konieczność prowadzenia ognia ciągłego / do 1 godz. /.

Natarcie piechoty i czołgów nie powinno się różnić niczym od normalnego natarcia, gdyż tylko wtedy potrafi ono wprawić w ruch wszystkie elementy obrony i osiągnąć cel rozpoznania.

Jeżeli chodzi o czas przeprowadzenia tych działań, to w armii radzieckiej były one prowadzone w przeddzień natarcia ogólnego lub na kilka godzin przed jego rozpoczęciem.

Znaczenie rozpoznania przez walkę można ocenić z kilku przykładów z działań armii radzieckiej, które przytaczam poniżej.

W czerwcu 1943 r. 11 Armia Gw. przygotowując się do przekroczenia na Cerkowski kierunku przeprowadziła rozpoznanie przez walkę w przeddzień ogólnego natarcia, oddziałami rozpoznawczymi z sześciu dywizji. Każdy z nich był wsparty trzema dyonami art., jednym dyonem nożdzierzy i 2-3 plutonami czołgów. W ciągu dnia oddziały te wbiły się klinami w pierwszą pozycję i wzięły jeńców. Saperon udało się zrobić przejścia w drutach i polach minowych co już samo bardzo pomogło ogólnemu natarciu następnego dnia. Przeciwnik nie chcąc dopuścić

do dalszych postępów przekłaniania podciągnął odwody i pod wieczór starał się przy ich pomocy - bezskutecznie zresztą - przywrócić położenia.

W wyniku rozpoznania udało się stwierdzić, że przeciwnik zajmuje głównymi siłami swój pierwszy pas obrony oraz zmusić go do podsunięcia odwodów w pobliżu przedniego skraju, co z kolei umożliwiło zadanie im ciężkich strat w czasie artyleryjskiego przygotowania natarcia ogólnego.

W czasie wyborskiej operacji w lipcu 1944 r. rozpoznanie takie było przeprowadzone w przeddzień natarcia. W wyniku, udało się sprecyzować narys przedniego skraju i ugrupowanie sił przeciwnika. Przez wzięcie jeńców stwierdzono, że przedniego skraju bronią oddziały 10-tej a nie 18DP, jak mniemano przedtem.

W kryńskiej operacji w kwietniu 1944 r. 51 Armia wykonała w pasie każdej z dywizji pierwszego rzutu rozpoznanie siłą jednej wzmożonej kompanii. Przygotowanie art. trwało godzinę. Zadaniem rozpoznania było: sprawdzić ugrupowanie przeciwnika i system jego ogni. Mimo silnego ognia Niemców udało się kompaniom 267-nej i 257-nej dywizji zdobyć 19 jeńców i wykonać w ten sposób zadanie.

b/ Rozbicie sił przeciwnika w głównym pasie obrony.

Wykonanie tego zadania rozpoczyna artyleryjsko-lotnicze przygotowanie natarcia, trwające od 1 do 1/2 godziny. Czas trwania i charakter tego przygotowania zależy od ilości czasu potrzebnego na obezwładnienie i zburzenie w koniecznych rozmiarach sił i organizacji obrony, tak by stworzyć warunki zdobycia przez piechotę i czołgi całej pierwszej pozycji przeciwnika.

Zadanie to będzie wykonane całkowicie, jeśli w czasie przygotowania szturm, zwłaszcza ostatnią gwałtowną nawałą, artyleria zapędzi przeciwnika do schronów, a po szturmie wesprze skutecznie ruch piechoty i czołgów na głębokość pierwszej pozycji /wał ogniowy lub inne sposoby/.

Przejście piechoty do natarcia odbywa się równocześnie na całym froncie armii na sygnał dowódców dywizyj. Czołgi bezpośredniego wsparcia wychodzą do natarcia z takim wyliczeniem, by w chwili przeniesienia ognia artylerii znajdowały się 100-150 m od przedniego skraju przeciwnika.

Bardzo ważną rzeczą jest związanie ognia artylerii z ruchem piechoty w jedną całość. Na dany sygnał piechota podnosi się ze swych stanowisk i rozpoczyna natarcie. Równocześnie wzrasta natężenie ognia artylerii na przedni skraj obrony i najbliższą jej głębokość wciskając do ziemi obrońców. Gdy tylko piechota doszka do granicy pasa bezpieczeństwa, ogień artylerii przenosi się stopniowo w głąb obrony, pozwalając piechocie atakować kiedy przeciwnik, jeszcze oszołomiony ogniem, nie jest zdolny do oporu. - W ten sposób osiąga się ciągłość natarcia piechoty pod warunkiem, że piechota pójdzie wprzód bezustannie, bez przerw w ruchu, naciskając na wybuchy posisków artyleryjskich i w ich dymie wchodząc na stanowiska przeciwnika. Zatrzymywanie się czołowych rzutów piechoty w ranach przeciwnika jest niedopuszczalne.

c/ Wykorzystanie przekroczenia i zdobycie drugiego pasa obrony.

Gdy w wyżej opisany sposób walcząca piechota zdobędzie stanowiska ogniowe artylerii i wraz z czołgami pokona odwody dywizyjne obrońcy, zostaje wykonana główna część zadania pierwszego etapu operacji, którego treścią jest przekroczenie całej głębokości taktycznej obrony przeciwnika. Teraz najważniejszym zadaniem WJ piechoty jest organizacja bezzwłocznego natarcia, celem opanowania drugiego pasa obrony. Po jego zdobyciu, przekroczenie całej głębokości taktycznej obrony stanie się faktem dokonanym.

W całości działania należy bezwarunkowo nie dopuścić do powstania pauzy między zakończeniem przekroczenia głównego pasa obrony i rozpoczęciem natarcia na drugi pas. Pierwszą część działania, tj. przekroczenia głównego pasa obrony, stanowiąc pierwszą fazę walki korpusu ^{przebiega} ~~niezwykle~~ zwykle według z góry opracowanego dokładnego planu. Druga część działania, tj. natarcie i opanowanie 2 pasa obrony jest drugą fazą walki korpusu i jest również planowana z góry ale potrzebuje z reguły dodatkowych uzupełnień w toku walki, wymaga dużej ~~głębokości~~ ^{głębokości} dowodzenia i szerokiej inicjatywy dowódców wszystkich stopni. Musi tu być zastosowany śmiały manewr. Nawet najeńszczyźniejsza walcząca o przekroczenie drugiego pasa winny śmiało iść w przód, wciskać się w przerwy między cofającymi się jednostkami przeciwnika, obchodzić opory i iść w przód aż do całkowitego opanowania drugiego pasa. Główne zadanie, to zniszczenie przeciwnika

przed sobą i powiększenie wyłomu wsz rż i w głąb. Taki plan opanowania 2-go pasa obrony z marszu musi już być zestawiony w czasie walki o główny pas. W tym celu WJ pierwszego rzutu muszą otrzymać głębsze zadanie. Do uderzenia na 2-gi pas obrony dowódca korpusu wprowadzi zwykle swój drugi rzut.

Dowódca armii koordynuje w toku walki działania korpusów i samodzielnych dywizyj, wspierając ich ruch naprzód swoimi środkami walki z głębi lub też przez przesuwanie środków walki wzdłuż frontu z innych WJ. Może się wydarzyć, że walka rozwijać się będzie pomyślnie na pomocniczym kierunku. Należy to powodzenie wykorzystać, choć jest to połączone z dużymi trudnościami. Dowódca armii powinien wziąć pod uwagę z jednej strony stratę czasu, która może nie pozwolić na wykorzystanie powodzenia, a drugiej, że popełniony tu błąd nie da się już prawdopodobnie naprawić. Trzeba szybko ocenić położenie, uzupełnić wiadomości osobistym rozpoznaniem, ustalić realne położenie i wtedy dopiero powziąć decyzję. Wykorzystanie powodzenia w nowym kierunku można przeprowadzić przez użycie 2-go rzutu, przeniesienie ognia i kolejną zmianę stanowisk artylerii z poprzedniego kierunku na nowy.

Przeciwnik będzie się starał zatrzymać natarcie przez przeciwnatarcie piechoty, czołgów i lotnictwa, skierowane na skrzydła i styki nacierających WJ. Dla ich odparcia dowódca armii wysuwa w miarę postępu natarcia swój odwód pancerny i przeciwpancerny oraz artylerię plot., celom zajęcia na skrzydłach i stykach linii przeciwpancernych i organizacji CPLOT głównego ugrupowania armii.

Przeciwnatarcia przeciwnika mogą wychodzić z różnych kierunków równocześnie. Dowódca armii musi tak koordynować działania WJ by bić przeciwnika kolejno. Zaskonić się z jednej strony, by zosrodkowanymi siłami pobić najgroźniejsze z ugrupowań a następnie uderzyć na inne.

Jeżeli obrońca przeciwnaciera na jedną z WJ, to może jej wydzielić pomoc od sąsiedniej WJ, nie rozpraszając jednak sił walczących na głównym kierunku.

Natychmiast po przerwaniu głównego pasa obrony dowódca armii nakazuje rozszerzenie wyłomu i wykorzystania w głąb.

24
220

Jeżeli drugi pas został zawczasu silnie obsadzony przez przeciwnika, to dowódca armii organizuje przekłanianie w przyspieszonym tempie. Główna część pracy organizacyjnej spadnie w takim wypadku na dowódców korpusów. Należy przy tym unikać skomplikowanych przegrupowań.

W czasie zajmowania przez oddziały podstaw wyjściowych, prowadzi się uzupełniające rozpoznanie i rozwija się SD, PC oraz sieć łączności.

Ugrupowanie WJ i oddziałów zależy od głębokości i siły obrony. Korpus posiada zwykle dwa rzuty lub przy wydzieleniu silnego odwodu - jeden. Dywizje grupują się w jeden lub dwa rzuty. W pierwszym wypadku pułki będą miały dwa lub trzy rzuty.

Artyleria scentralizowana na szczeblu WJ. Walkę z artylerią prowadzi armia i częściowo korpus, który w tym celu należy wznosić artylerią dalekonośną. Znaczna część AD strzela na wprost. Przygotowanie artyleryjskie jest krótkie. Szturm piechoty i czołgów może się nawet zacząć po jednej gwałtownej nawale. Burzenie wykonuje się w czasie przygotowania artyleryjskiego działkami strzelającymi na wprost.

Moździerz centralizuje się na szczeblu korpusu tylko na czas przygotowania art. i walki o przedni skraj, po czym wracają one do dyspozycji dowódców dywizyj i pułków.

W ciągu całego czasu trwania przygotowania działa lotnictwo szturmowe i bombowe nie pozwalając na prace saperskie w głębi, zwalczając artylerię, zakęgi rowów strzeleckich i podchodzące odwody.

Piechota i czołgi działające na tych samych zasadach co w natarciu na główny pas obrony.

35. Wprowadzenie do walki grupy szybkiej.

Z chwilą przekłaniania głównego pasa obrony, wyłania się zagadnienie wprowadzenia grupy szybkiej. Trafne określenie czasu odgrywa tu niezmiernie doniosłą rolę dla powodzenia całości operacji. Czas ten zależy od dwu zasadniczych momentów: szerokość frontu wyłomu na całej głębokości głównego pasa obrony musi być dostatecznie wielka i nacierające jednostki armii muszą być dostatecznie silne, by przekłaniać i drugi pas obrony. Jeśli przeciwnik zdążył obsadzić

drugi pas i stawia zorganizowany opór, to w większości wypadków wprowadzenie grupy szybkiej nie jest celowe dotąd, dokąd ten opór nie zostanie złamany.

Niezbędnych tu dla dowódcy wiadomości dostarczą oficerowie sztabu armii specjalnie w tym celu wysłani i pracujący w czołgach i samolotach oraz oficerowie łącznikowi w sztabach dywizyj i korpusów. Duże usługi może również oddać rozpoznanie wysłane przez grupę szybką i pracujące dla tego celu tuż za szkami bojowymi walczącej piechoty.

WJ walczące w pierwszym rzucie armii są obowiązane, celem zabezpieczenia wprowadzenia grupy szybkiej, nie tylko przełamać całą głębokość taktycznej obrony przeciwnika i rozszerzyć wykon, ale i zabezpieczyć grupę szybką przed przeciwnatarciami i bocznym ogniem.-

Niezależnie od tego, drogi którymi na się posuwać grupa szybka muszą być, zgodnie z ułożonym z góry przez sztab armii planem, całkowicie wolne i stosownie do potrzeb grupy szybkiej poprawione i wzmocnione /mostki, groble, wąskie przejazdy/. Jeżeli trzeba, trasuje się w ślad za nacierającym 1-szym rzutem armii drogi na przełaj. Prace te wykonują zarówno specjalnie wyznaczone oddziały jak i te WJ, w pasach działania których grupa szybka ma przechodzić.

Celem obezwładnienia artylerii na skrzydłach i obronowania pasa ruchu jednostki szybkiej, należy wydzielić w każdym korpusie specjalne grupy artylerii. Wysunięte PO tej artylerii powinny znajdować się w czołgach i posuwać się z czołwymi oddziałami grupy szybkiej.

W toku niniejszej wojny były wypadki wprowadzenia grupy szybkiej jeszcze przed całkowitym przełamaniem drugiego pasa. Miało to miejsce wtedy, gdy piechota wdarka się w głąb 2-go pasa obrony, ale nie miała siły, by dokończyć przełamanie, a zwłoka groziła utratą tempa natarcia. Grupa szybka kończyła w takich wypadkach przełamanie i przystępowała następnie do wykonania swego właściwego zadania, tj. wykorzystanie powodzenia w głąb. Tak było np. w operacji Stalingradzkiej 5 Armii Panc, gdzie dowódca armii użył 26-tego i 1-go Korpusu Pancernego w tym właśnie celu i osiągnął pełne przełamanie.

Należy jednak zawsze pamiętać, że jednostki pancerne przy łamaniu zorganizowanego oporu, z miejsca ponoszą zwykle duże straty. Wtedy do wykonania swego właściwego zadania przystępują już do pewnego stopnia osłabione.

Grupę szybką należy wprowadzać zmasowaną i wznosić ją dużą ilością artylerii pancernej, przeciwpancernej i plotniczej a także saperami oraz ^{zapewnić} /jej wsparcie lotnictwa. Zapewnia jej to siłę uderzenia i pozwala na samodzielne prowadzenie działań w głębi operacyjnej.

Wprowadzenie grupy szybkiej następuje na rozkaz dowódcy armii. Należy podkreślić konieczność starannej organizacji wprowadzenia. Jest to niezmiernie ważne, ponieważ bez tego nieuniknione są tarcia, skrzyżowania na drogach, korki, a wszystko to razem może poważnie zaważyć na powodzeniu działania grupy szybkiej. Trzeba sprecyzować marszruty, które korpusy muszą zwolnić i doprowadzić na czas do porządku. Z chwilą rozpoczęcia przez grupę szybką ruchu, wszystkie środki armii skierowują swój wysiłek na zapewnienie jej powodzenia. WJ rozszerzają wykon, artyleria dalekonośna wspiera do granic donośności, artyleria dywizyj znajdujących się w pasie działania grupy szybkiej zwalczą działania ppanc. grupy zwalczania artylerii zwalczają szkodliwe baterie, główne siły lotnictwa wspierające armię, współdziałając z grupą szybką, zwalczają odwody przeciwnika, jednostki chemiczne stawiają zasłony dymowe na skrzydłach. Sana grupa szybka winna, obchodząc oddzielne ogniska oporu, przeć naprzód do wykonania swego zasadniczego zadania.

36. Działanie głównych sił armii i grupy szybkiej w drugim etapie operacji.

a/ Działanie głównych sił.

Przekłamanie obrony przeciwnika na całą taktyczną jej głębokość kończy pierwszy etap operacji. Z chwilą, gdy zostały rozbite broniące się tu siły przeciwnika, armia staje przed następnym z kolei zadaniem operacyjnym i zaczyna się drugi etap operacji. Zadaniem tego etapu jest załamanie współdziałania między oddzielnymi zgrupowaniami przeciwnika w operacyjnej przestrzeni, czyli głębokie rozcięcie operacyjnego uszykowania obrony jako całości i stworzenie warunków zakończenia operacji przez otoczenie lub zniszczenie głównych sił przeciwnika.

Działania bojowe armii w tym etapie mają szeroki manewrowy charakter, a tempo ich znacznie wzrasta. Osiągnięte powodzenie taktyczne zaczyna przerastać w operacyjne.

Treścią tych działań może być walka z bliskimi armijnymi i podchodzącymi z głębi odwodami frontowymi, która może przybrać formy walki spotkaniowej, przekonywanie śpiesznie zorganizowanej obrony, czy obronnego odparcia przeciwnatarć z następnym przejściem do natarcia. W ogóle zaś walka armii powinna stworzyć warunki otoczenia i zniszczenia sił przeciwnika.

Rzeczywistość operacji winien odpowiadać ściśle planowi operacji. Konieczne poprawki wprowadza dowódca armii w toku działań /zmiany w ugrupowaniu, przeniesienie głównego wysiłku, wprowadzenie świeżych sił/. Działania musi cechować silne parcie wprzód i kolejne bicie oddzielnych zgrupowań przeciwnika. Bliskie odwody powinny być pobite przez jednostki szybko zanim zdążą podejść odwody z głębi. Oddziały grupujące się do przeciwnatarć muszą być rozbite zanim zakończą swą organizację.

Grupa szybka, wspomagana przez znaczne siły lotnictwa, w swoim parciu na głębokie tyły przeciwnika powinna nie tylko spotkać odwody, ale i stworzyć dogodne warunki dla działania głównych sił armii przeciw tym siłom przeciwnika, które przygotowują się do przeciwdziałania naszemu natarciu. Powodzenie głównych sił armii w tej walce zależy od wykrycia na czas podchodzących odwodów, działania lotnictwa i energii działania grupy szybkiej na skrzydła i styki. W poszczególnych wypadkach walka może się przeciągnąć. Wygrać bitwę szybko potrafi ta strona, która będzie bardziej ruchliwa, przejawia więcej inicjatywy i potrafi we właściwym czasie i miejscu uzyskać nad przeciwnikiem przewagę sił i środków.

Może się również zdarzyć, że przeciwnik potrafi przeciwstawić armii równe siły. Wtedy trzeba go bić przy współdziałaniu z sąsiednimi armiami. Współdziałanie organizuje w takim wypadku dowódca frontu.

Zesrodkowanie sił armii i wzmocnienie siły uderzenia z głębi odbywa się drogą wprowadzenia do walki korpusu 2-go rzutu. Działania armii będą tu wymagały stosowania coraz to nowych manewrów, a więc i przegrupowań. Jest to czynność trudna i często skomplikowana, tym

bardziej, że ze względu na walkę 1-go rzutu czas będzie zawsze ograniczony. Znacznie nożem ukatwić przegrupowanie trafne przewidywanie dowódcy armii i przemyślenie różnych wariantów użycia drugiego rzutu.

Zarządzając przegrupowanie, dowódca armii winien wskazać sztabowi cel przegrupowania, siłę ugrupowania na nowym kierunku, jakie jednostki mają wejść w jego skład, kolejność przeprowadzenia luzowań, termin zakończenia i sposób ubezpieczenia.

Jeśli przeciwnik pobity w strefie taktycznej, uchyla się od dalszej walki i rozpoczyna odwrót, armia przystępuje do natychmiastowego pościgu. Korpusy wydzielają grupy pościgowe z zadaniem wyprzedzenia przeciwnika na drogach odwrotu i przecięcia go.

Jeżeli to zadanie zostaje uwieńczone powodzeniem, to wytwarzają się korzystne warunki dla bicia przeciwnika częściami i, w konsekwencji, znacznego zwiększenia tempa natarcia, jak świadczy o tym szereg operacji armii radzieckiej w niniejszej wojnie.

Umocnienie zdobytego terenu przeprowadza się według nakreślonego z góry planu, w którym wyznacza się rubież i przedmioty do umocnienia oraz siły i środki do wykonania. Zwykle wyznacza się do tego celu osobne oddziały lub formuje specjalne grupy, które postępują w szykach bojowych dywizji i po zdobyciu określonych przedmiotów przystępują do ich niezwłocznego umocnienia.

W wypadku grożącego przeciwnatarcia przeciwnika, wybudowane stanowiska obsadzają wyznaczone do tego oddziały.

b/ Działanie jednostek szybkich.

Jednostki szybkie są w ugrupowaniu armii tym czynnikiem, który zapewnia, przy współdziałaniu lotnictwa, ciągłość i wysokie tempo działania armii. Zasady ich działania posiadają do pewnego stopnia specjalne cechy, do których należą:

- Konieczność zachowania swobody manewru. Wszystkie ich działania od chwili wejścia w wykonanie, są właśnie walką o tę swobodę.

Przez wychodzenia na tyły nie powinny one dopuścić do utrudzenia ciągłego frontu. Może to spowodować trudne położenie WJ szybkiej jednak mimo to musi ona śmiało wynijać napotykaną ogniska operu, nie wdawać się w zbyteczną walkę ze spieszącymi do wyłomu, celem jego zamknięcia, odwodzenia przeciwnika, ale wychodzić głęboko na ich tyły, nie zważając na oderwanie się od własnych sił głównych,

i tam działać zgodnie z otrzymanym zadaniem. W niniejszej wojnie radzieckie korpusy panc. odrywały się w ten sposób na 30-50 km i uzyskiwały powodzenie. Warunkiem jednak jest, by dowódca armii dołożył starań i szybko wsparł WJ szybką.

-WJ szybka nie powinna rozpraszać swoich sił na poszczególne punkty ale działać masą, nie tracić z oczu zadania i dążyć uparcie do bicia przeciwnika: częściami.

Wprawdzie zadania WJ szybkich wyznacza się już przy planowaniu operacji, ale w jej toku położenie może się gwałtownie zmienić i zadania będą wymagały poprawek.

Normalne zadania WJ szybkich w operacji zaczepnej armii będą następujące:

- rozbić podchodzące głębokie odwoły operacyjne przeciwnika i wyjść na tyły głównego jego ugrupowania celem odcięcia dróg odwrotu i utrzymać się, aż do podejścia sił głównych armii.
- uchwycić rubieże lub ciałniny na tyłach przeciwnika i utrzymać je celem nie dopuszczenia odsiecz dla otaczanych lub otoczonych sił wroga.

Sniące wdarcie się WJ szybkich na głębokie tyły przeciwnika nie tylko przyspiesza znacznie ogólny rozwój operacji ale zapewnia również wysokie tempo operacji, doprowadzając nawet do norm zwykłego marszu 25-30 km na dobę dla piechoty, a dla jednostek ~~zmotyzyzowanych~~ ^{zmotyzyzowanych} zwanym znacznie więcej.

Czasem, na skutek wytworzonego położenia, trzeba część sił wydzielić do walki z podchodzącymi odwodami, celem ich zatrzymania do czasu podejścia WJ armii, by głównymi siłami grupy szybkiej móc wykonywać zasadnicze zadanie /np. otoczenie/.

Wybór przedmiotów natarcia dla grupy szybkiej jest zależny od wytworzonej sytuacji. Może to być działanie skierowane przeciw odwodom i jednostkom cofającym się z frontu celem zajęcia nowych stanowisk obronnych lub będzie to marsz do boju spotkaniowego z podchodzącymi odwodami, wyjście na drogi odwrotu przeciwnika, albo wreszcie natarcie na pośpiesznie zorganizowaną obronę na tyłowych rubieżach.

Cechą charakterystyczną tych walk jest szybkość przebiegu i gwałtowność manewru na skrzydła i tyły. Zasadniczym celem jest rozdrobnienie sił przeciwnika, otoczenie jego niewielkich grup i

ich zniszczenie. - Działanie winno być zuchwałe. Nawet niewielkie oddziały grupy szybkiej powinny śmiało wejść się w ugrupowanie przeciwnika, przesączać się przez nie, demoralizować tyły i kierownictwo. Jeśli przeciwnik rozpoczyna odwrót, to należy go ścigać aż do zupełnego zniszczenia.

We wszystkich tych działaniach ważne znaczenie dla ich powodzenia ma współdziałanie z lotnictwem i desantami lotniczymi.

Celem tego współdziałania jest izolacja rejonu przekłaniania od podchodzących odwołów operacyjnych w granicach pasa działania grupy szybkiej /100-150 w głąb i 50-100 w szerz/, ubezpieczenie grupy szybkiej przed napadami z powietrza, zabezpieczenie i wsparcie na polu bitwy.

Zadania te może rozwiązać tylko silne lotnictwo, a takim dysponuje w nowoczesnych warunkach tylko dowódca frontu. Zgodnie z doświadczeniami wojennymi, dla wsparcia grupy szybkiej i współdziałania w walce na ziemi niezbędne minimum wynosi jedną dywizję lotniczą na każdą WJ grupy szybkiej.

Oddziały spadochronowo-desantowe stanowią środek walki frontu. W toku działań jednak, oddziały te będą musiały w pierwszym rzędzie utrzymywać łączność z armiami działającymi na głównym kierunku oraz zgrupowaniami szybkimi.

Dowódca armii posiadającej grupę szybką, w przewidywaniu współdziałania z desantem lotniczym, powinien wiedzieć dokładnie gdzie jest rejon wysadzenia desantu i znać jego bojowe możliwości. Umożliwi mu to kalkulację czasu na okazanie pierwszej pomocy desantowi działającemu w jego pasie działania i przewidzenie sposobu i środków do tego celu.

Podstawą przewidywań w tym względzie dla dowódcy armii będą przewidywania co do prawdopodobnego przebiegu operacji, przypuszczenia o przeciętne jego tempo, dalej określenie rubieży, po której przebyciu grupa szybka znajdzie się prawdopodobnie w operacyjnej strefie obrony, następnie kalkulacja czasu i przestrzeni, jaką grupa szybka musi pokonać od wspomnianej rubieży do miejsca wysadzenia desantu, możliwości operacyjne przeciwnika co do stwierdzenia oporu w rejonie działań bojowych desantu, możliwe przeciwdziałanie przeciwnika z powietrza i wreszcie czas wysadzenia desantu - przy czym nie trzeba zapominać, że najbardziej dogodnym czasem dla wysadzenia

desantu jest świt lub zmierzch.

Operując się na danych wyszczególnionych wyżej, dowódca armii zestawia plan współdziałania armii z nowoczesnymi desantami lotniczymi.

Szczegółowe wytyczne dotyczące planowania operacji desantowej otrzymuje dowódca armii od dowódcy frontu.

Zastosowanie desantów lotniczych w ubiegłej wojnie miało raczej charakter szczególnego wypadku. Na przyszłość, wobec zupełnie wyraźnej tendencji wzrostu, należy się spodziewać, że manewr drogą powietrzną stanie na równi z manewrem na ziemi, zarówno co do ilości i jakości środków walki użytych do jego przeprowadzenia, przy czym należy się liczyć z jego stosowaniem zarówno w obronie jak i w natarciu.

W niniejszym wykładzie sprawa ta została zaledwie poruszona, ze względu na brak w tym względzie doświadczeń, a zatem i niemożność oparcia się na praktyce życia, tym niemniej należy jednak pamiętać, że możliwość zastosowania manewru poważnych sił drogą powietrzną wpłynie zarówno na samo operacyjne rozwinięcie armii jak i na zadania poszczególnych elementów operacyjnego ugrupowania armii.

Celem działań bojowych drugiego etapu operacji jest rozbicie odwołów i odparcia przeciwnatarcia znacznych sił, stworzenie warunków dla otoczenia głównych sił przeciwnika na danym teatrze operacyjnym. Zakończenie otoczenia oraz zniszczenie otoczonych jednostek jest treścią trzeciego a niekiedy czwartego etapu operacji.

Towodzenie oskrzydlenia i obejścia zależy od trafnego wyboru kierunku działań dla armii wykonującej obejście, jej składu, rozmiarów i jakości wsparcia lotniczego, oraz sprawnej i szybkiej organizacji współdziałania, ale przede wszystkim od siły charakteru i zdolności organizacyjnych dowódcy armii.

SPIS TREŚCI

33

224

1. Rola i miejsce armii we współczesnych operacjach zaczepnych	str. 21
2. Warunki w jakich może się rozwijać operacja armijna	str. ___
3. Istota współczesnej operacji zaczepnej armii	str. ___
4. Cele i zadania operacji zaczepnej	str. ___
5. Rozmach czas trwania i tempo operacji	str. ___
6. Formy manewru operacyjnego	" ___
7. Skład bojowy armii	" ___
8. Piechota w składzie armii	" ___
9. Artyleria "- "-	" ___
10. Jednostki pancerne i zmotoryzowane	" ___
1. Saperzy	" ___
2. Środki łączności	" ___
3. Jednostki chemiczne	" ___
4. Lotnictwo	" ___
5. Ugrupowanie bojowe armii	" ___
6. Urzutowanie WJ. piechoty	" ___
7. Artyleryjskie grupy	" ___
8. Grupa szybka	" ___
9. Zachowanie korzystnego stosunku sił	" ___
10. Inne elementy ugrupowania bojowego armii	" ___
1. Głębokość rozmieszczenia rzutów	" ___
2. Przygotowanie i organizacja operacji	" ___
3. Powzięcie decyzji	" ___
4. Organizacja wykonania decyzji	" ___
5. Organizacja operacyjnego i taktycznego współdziałania	" ___
6. Zabezpieczenie działań bojowych	" ___
7. Zabezpieczenie saperskie	" ___
8. Manewr maskujący	" ___
9. Przygotowanie topograficzne.	" ___
10. Dowodzenie i łączność	" ___
1. Przygotowanie bazy materiałowej	" ___
2. Przygotowanie sztabów i oddziałów	" ___
3. Doprowadzenie decyzji do wykonawców	" ___
4. Prowadzenie operacji zaczepnej	" ___
5. Wprowadzenie do walki grupy szybkiej	" ___
6. Działanie głównych sił armii i grupy szybkiej w drugim etapie operacji.	" ___

Załączników 19 /szkice/ 1-6, 8-20./ bez Nr.18 /

Odbito 61 egz.

/na 84 matrycach, 1 egz. na 51 ark./
Referował gen.dyw. BERLING
Druk CH.T. Nr.ks.121/Wyszk.
dnia 17.06.50 r.

Otrzymują:

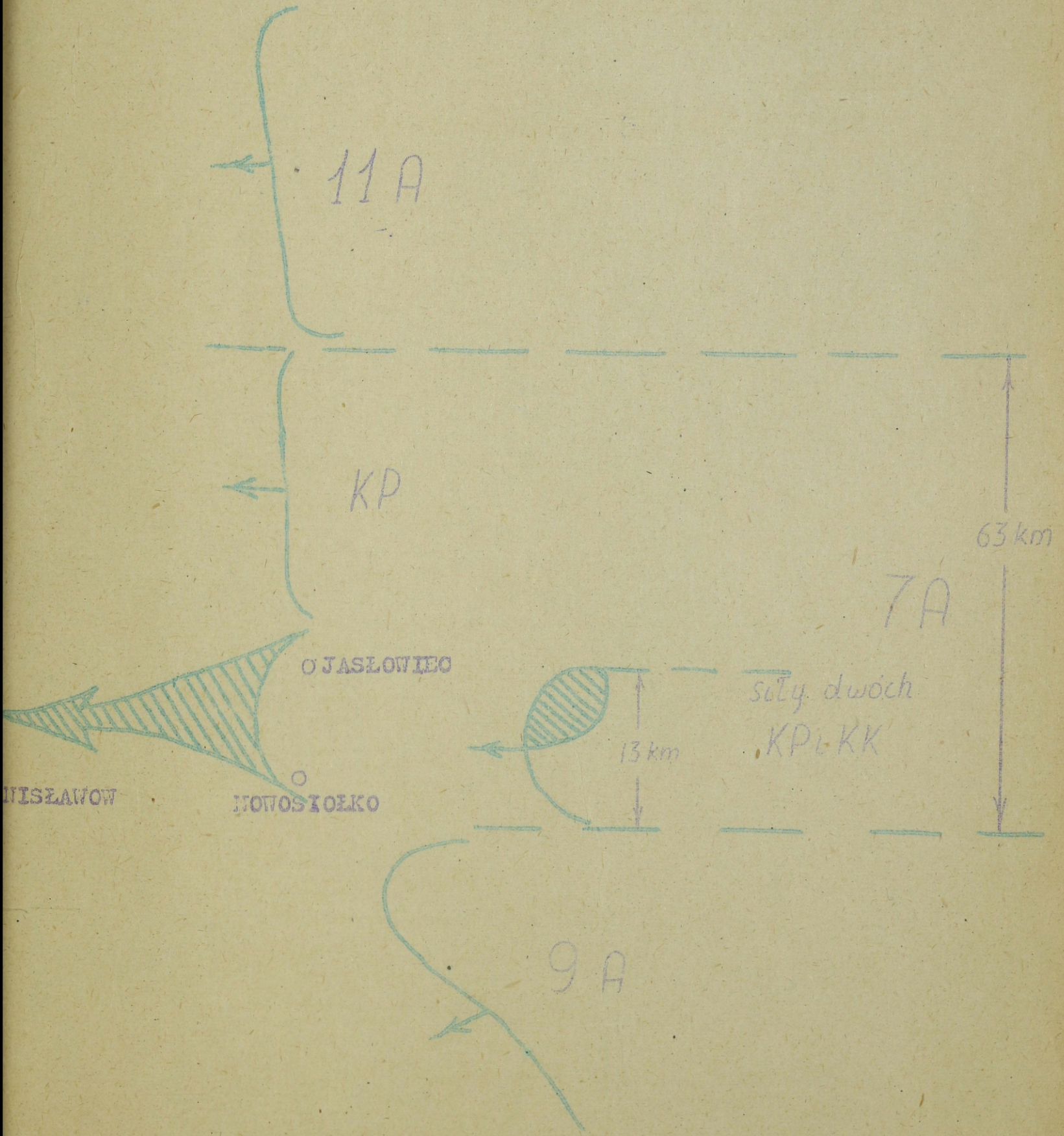
Egz.Nr. 1-5 Archiwum
Egz.Nr. 6-61 Biblioteka Tajna.

Szkic Nr. 1

Uderzenie czołowe 7A z wysiłkiem na jednym ze skrzydeł

Działania pld-wschodniego frontu.

4-16.6.1916 r.

Operacja 18A niemieckiej w PIKARDII 21.3.1913r.

PERONNE

2A

MESSEGNY

KP

KP

DP-19

LIENCOURT

KP

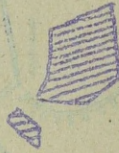
YOURVELLER

MONDIDIER

KP (DP-5)

7A

19km

18A
DP-24

33km

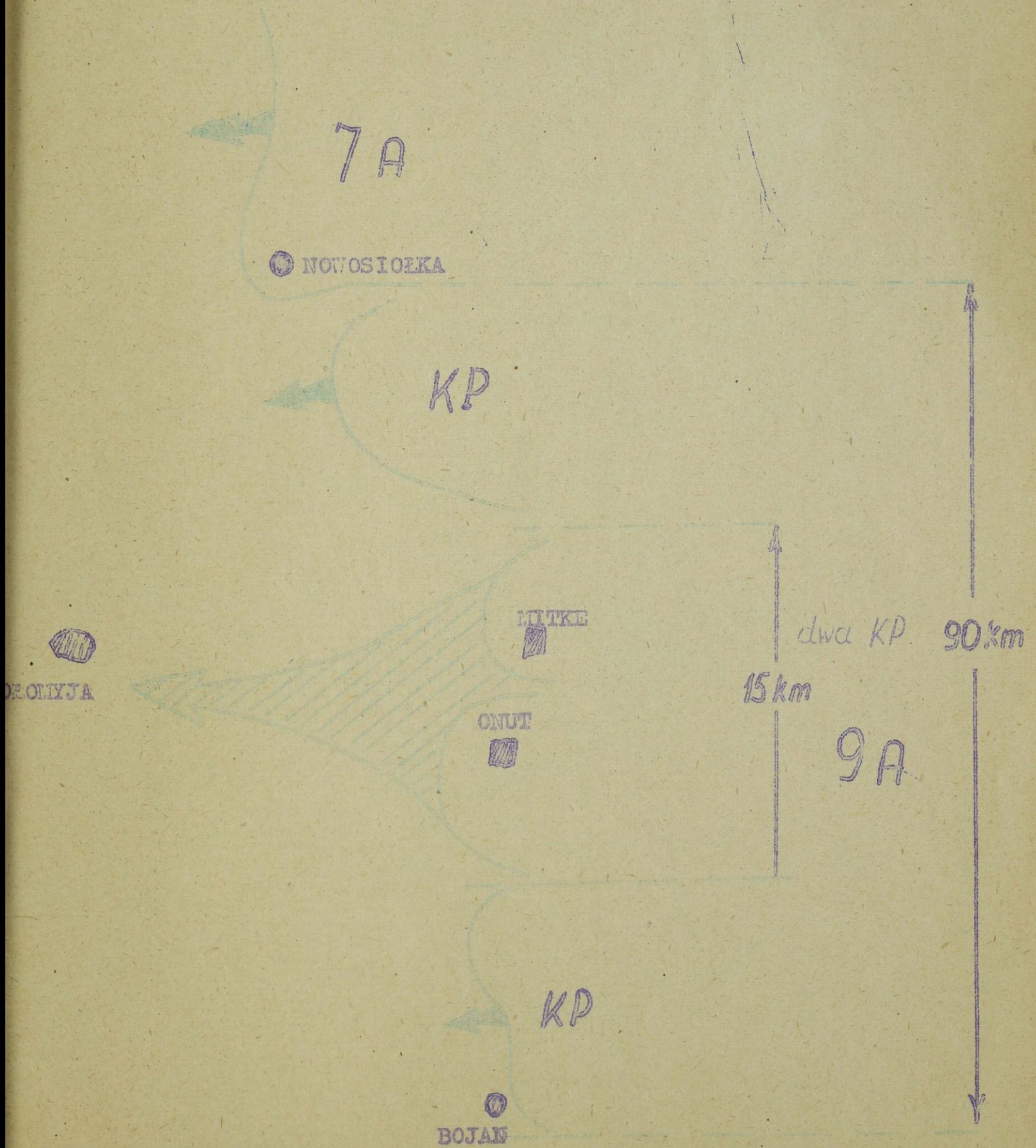
35
~~226~~

Szkic Nr.3

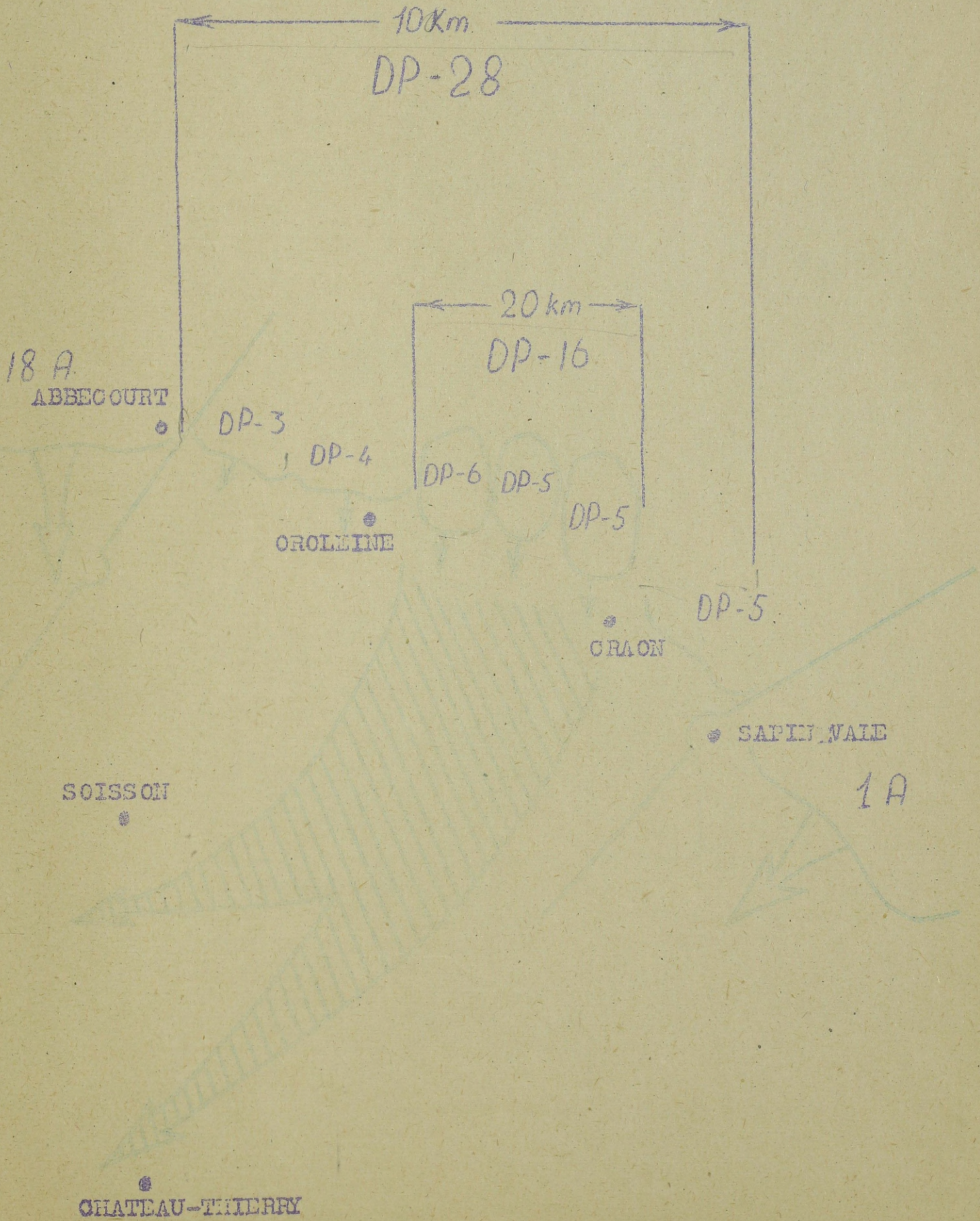
Uderzenie czołowe 9A - wysiłek środkiem

Działania pld - wschodniego frontu.

4-16.6.1916 r.

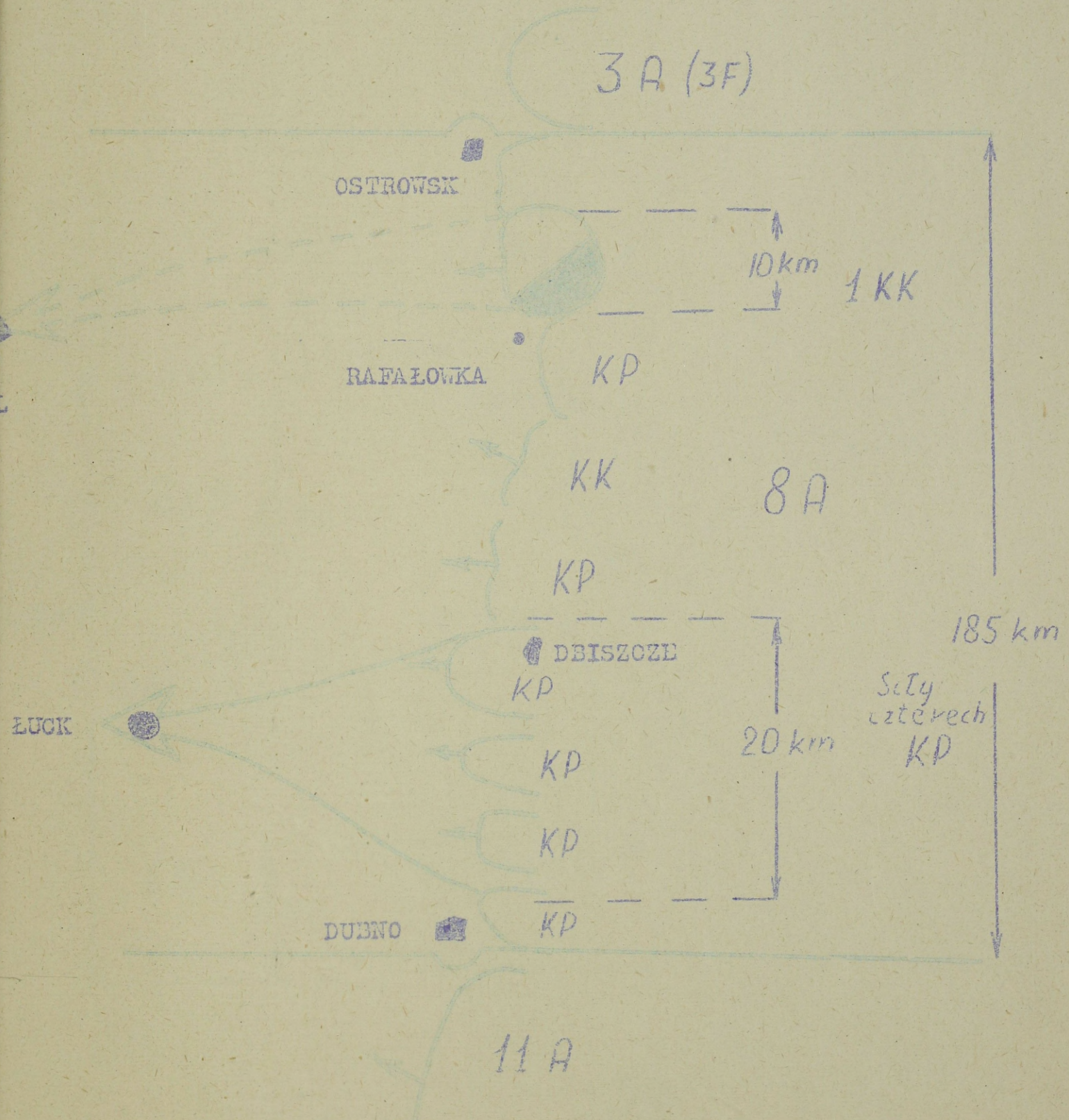
Szkic Nr. 4
Uderzenie czołowe 7A niemieckiej - wysiłek środkiem
25.5.1918 r.

Szkic Nr. 5

Koncentryczne uderzenie 8A obu skrzydłami w zbieżnym kierunku

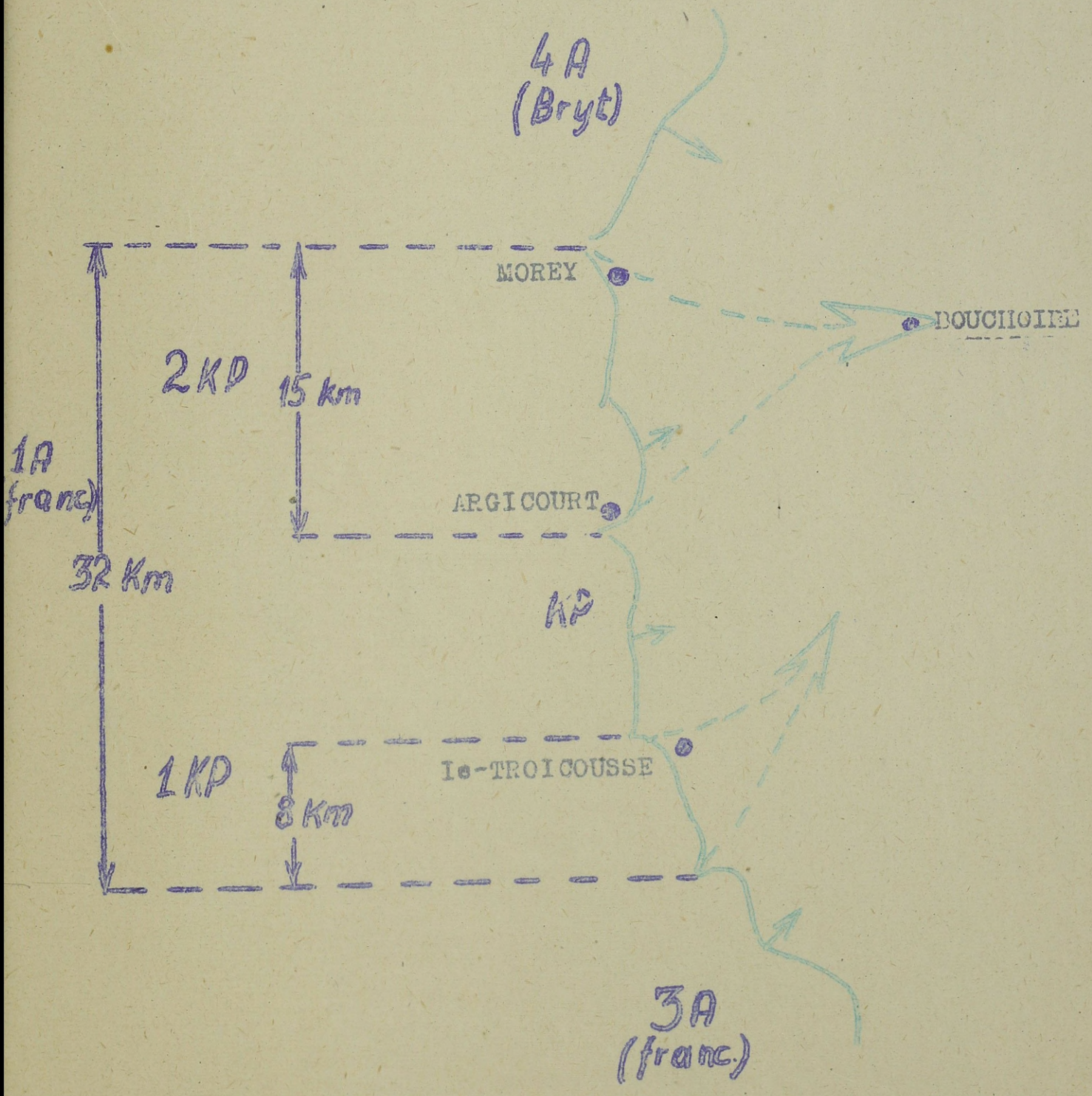
Działania pzd - wschodniego frontu: 4-16.6.1916 r.

SZKIC Nr.6

IA francuska 8.8.1918 r.

Koncentryczne uderzenie obu skrzydłami w zbieżnym kierunku.

TO DLA... W... 2000...

POLASKO

37 A

31 KPGW

37 KP

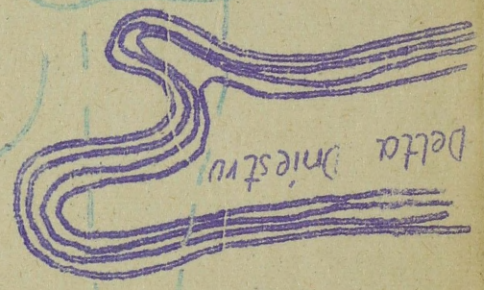
SIOBOZJA

34 KP

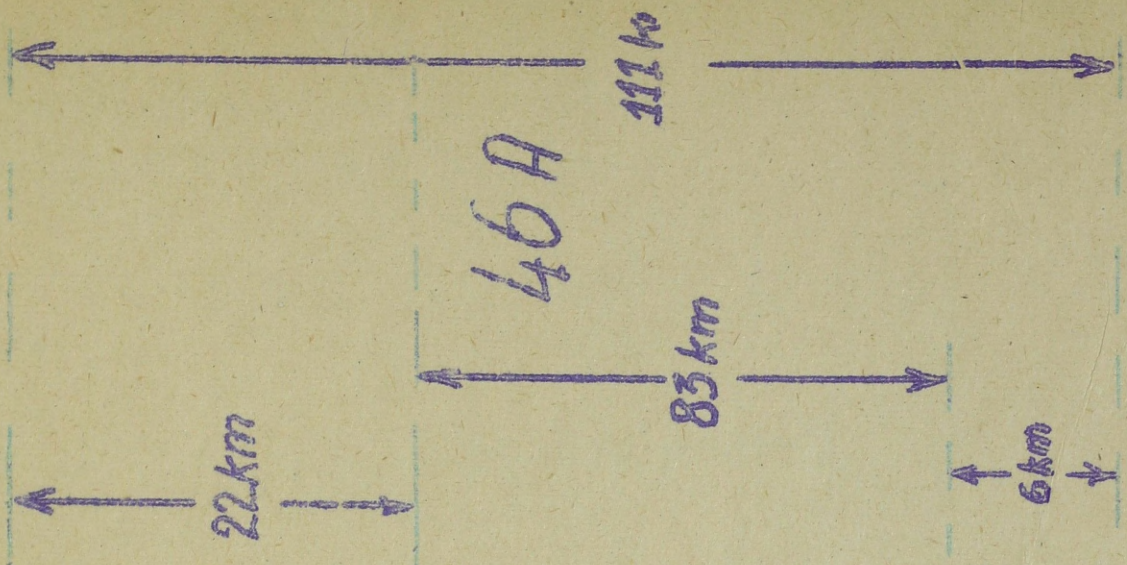
KANTEMIR

TULEWSZA

AKKERIAN

23 i 255 Brygady
piechoty morskiej

40
~~221~~

Szkic Nr. 9
Koncentryczne uderzenie w zbieżnym kierunku 59A
Wołochowskiego Frontu 1.9.1944 r.

MAŁE OPOCZYWAŁOWO

Brygada piech - 1

LUBCY

DP-4

DP-4

BPanc-2

16 km

59 A

SŁUCYKA

65 km

MAŻYSZCZE

NOWOGRÓD

około DP

STARY MŁYN

około DP

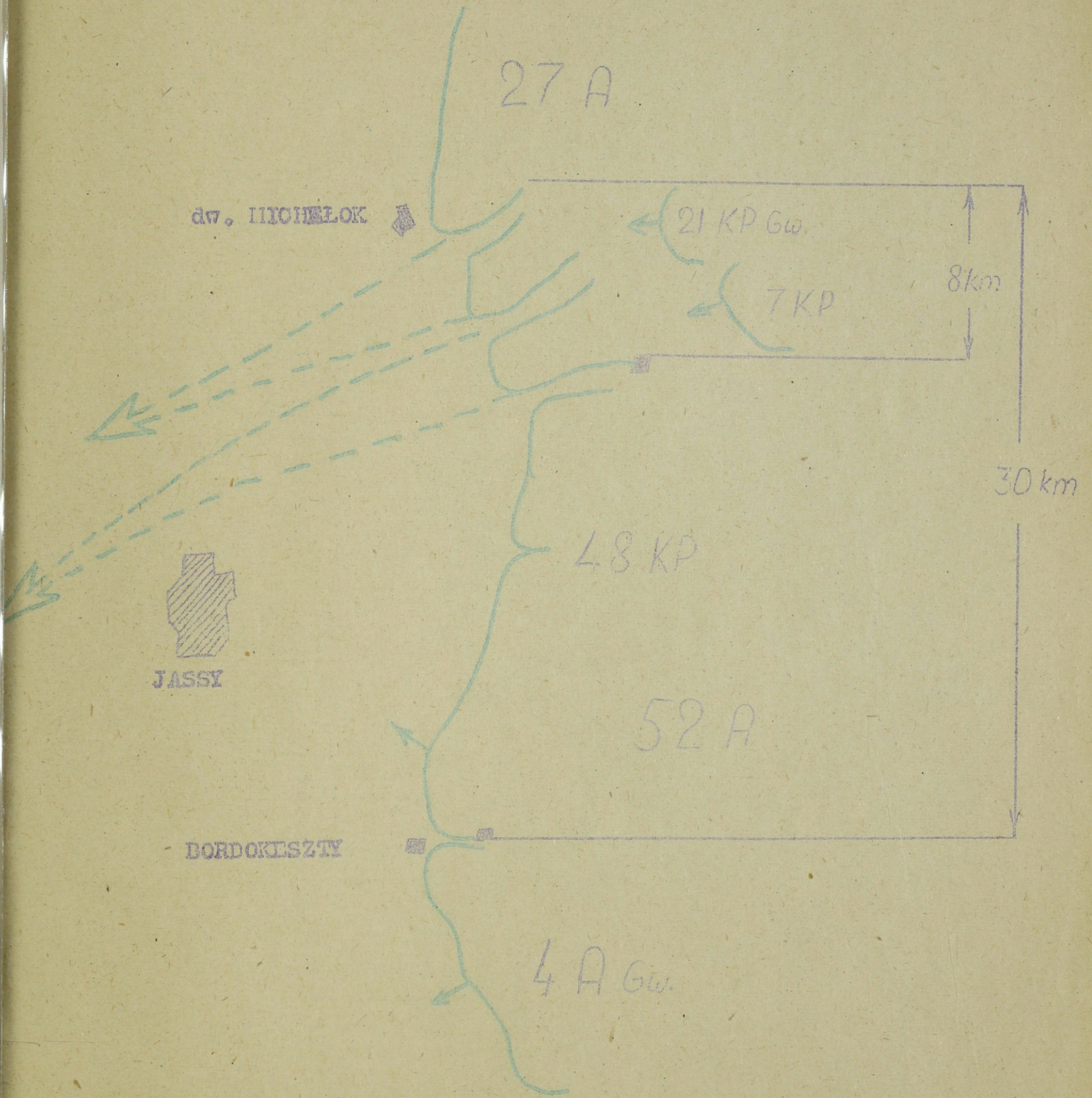
4 km

J. Młyn

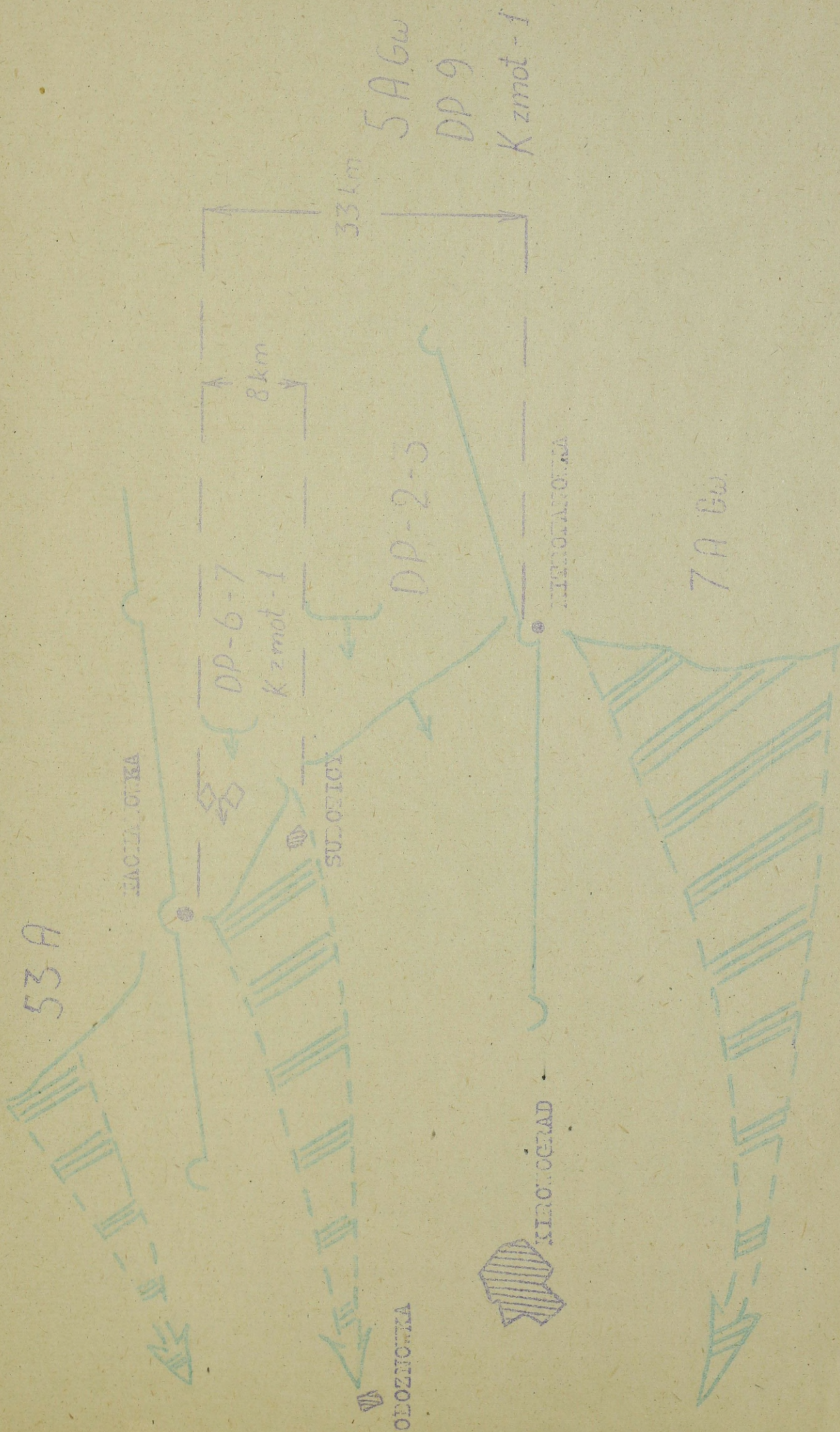
Szkic Nr.10

Uderzenie czołowe z wysiłkiem na jednym ze skrzydeł i na wąskim froncie 52A 2F Ukraińskiego w Jasso-Kiszyniowskiej operacji 20.8.44 r.

5A GW 2P-Praciskiego w kierunku radzieckiej operacji 5.1.1044r.

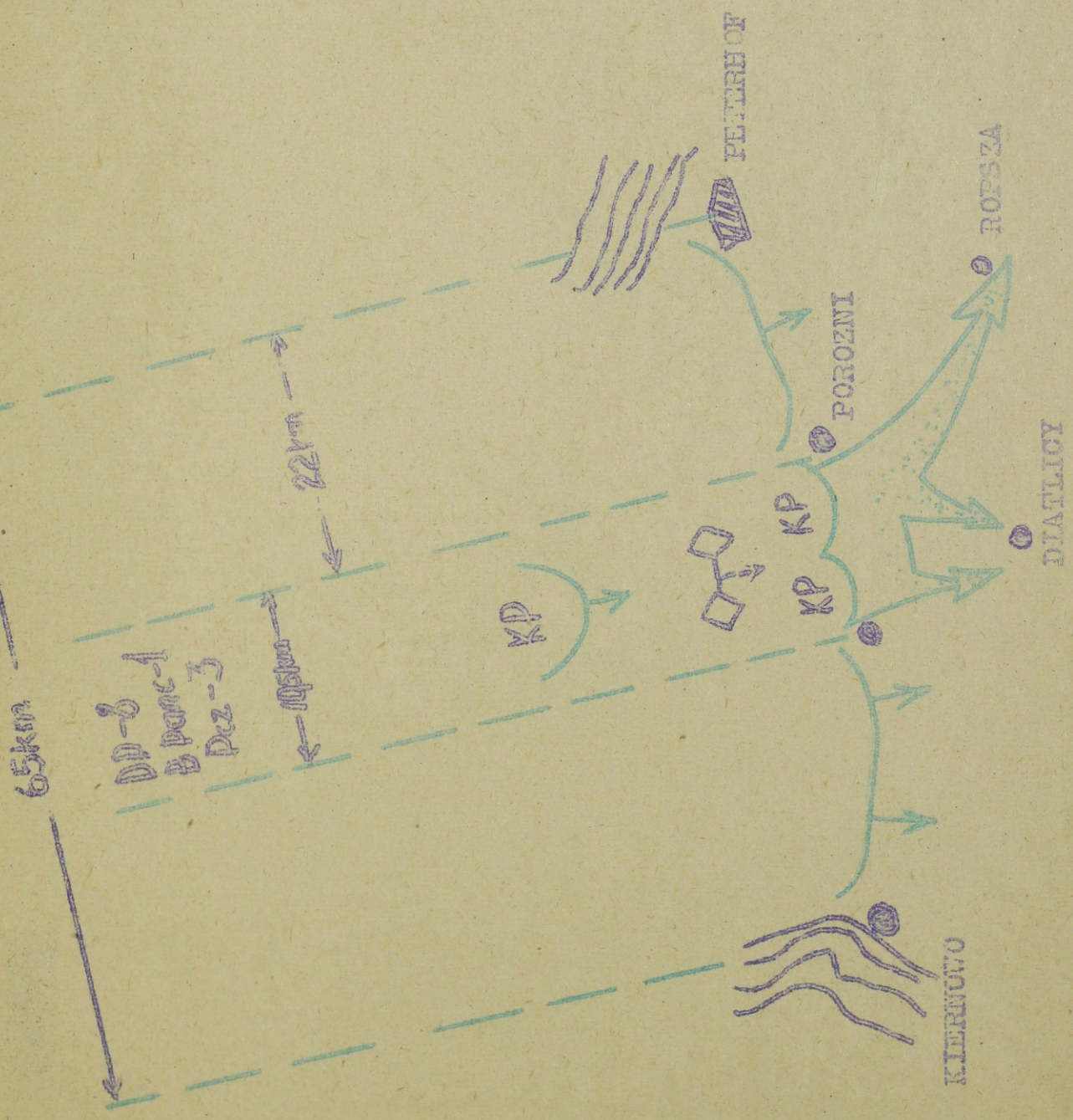
48
~~934~~

Udział w obojmu kierunku 24 uderzeniach
Frontu Leningradzkiego
na Nadmorską terenle operasy jnym.

2A Uderz.

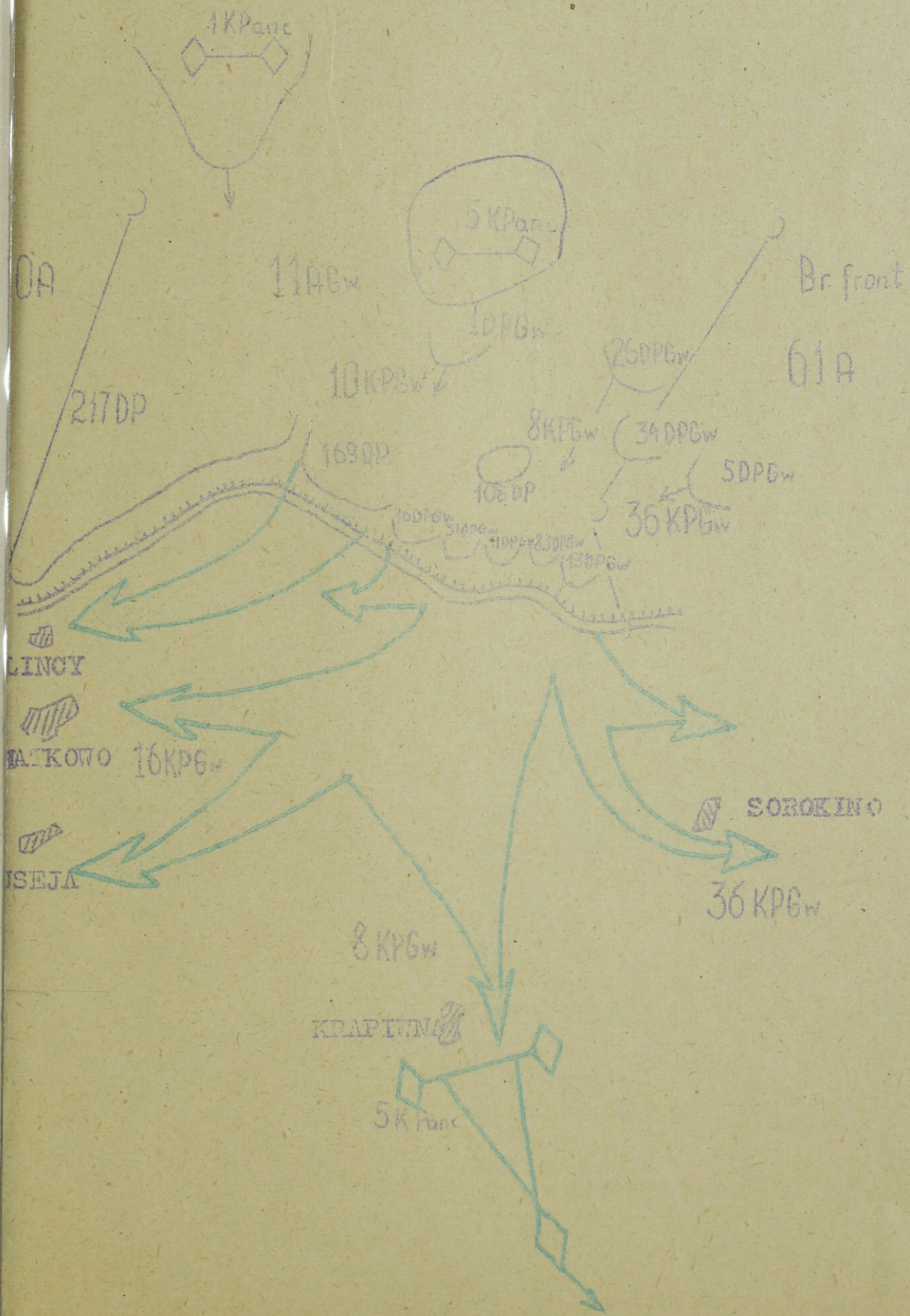
14.1.1944

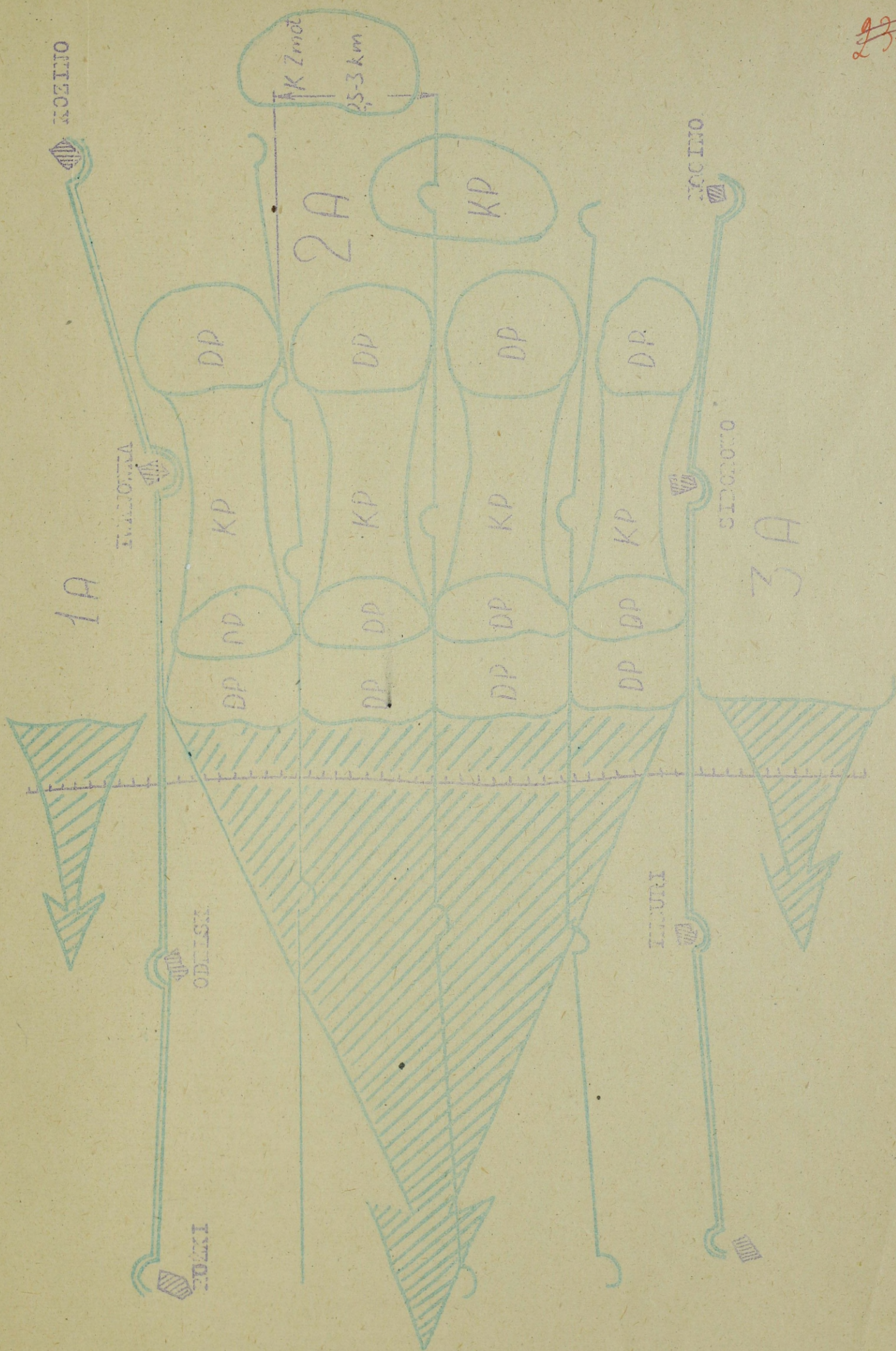
Natarcie IIA GW Frontu Zachodniego

236

w ORZOWSKIEJ operacji 12.7.1943r.

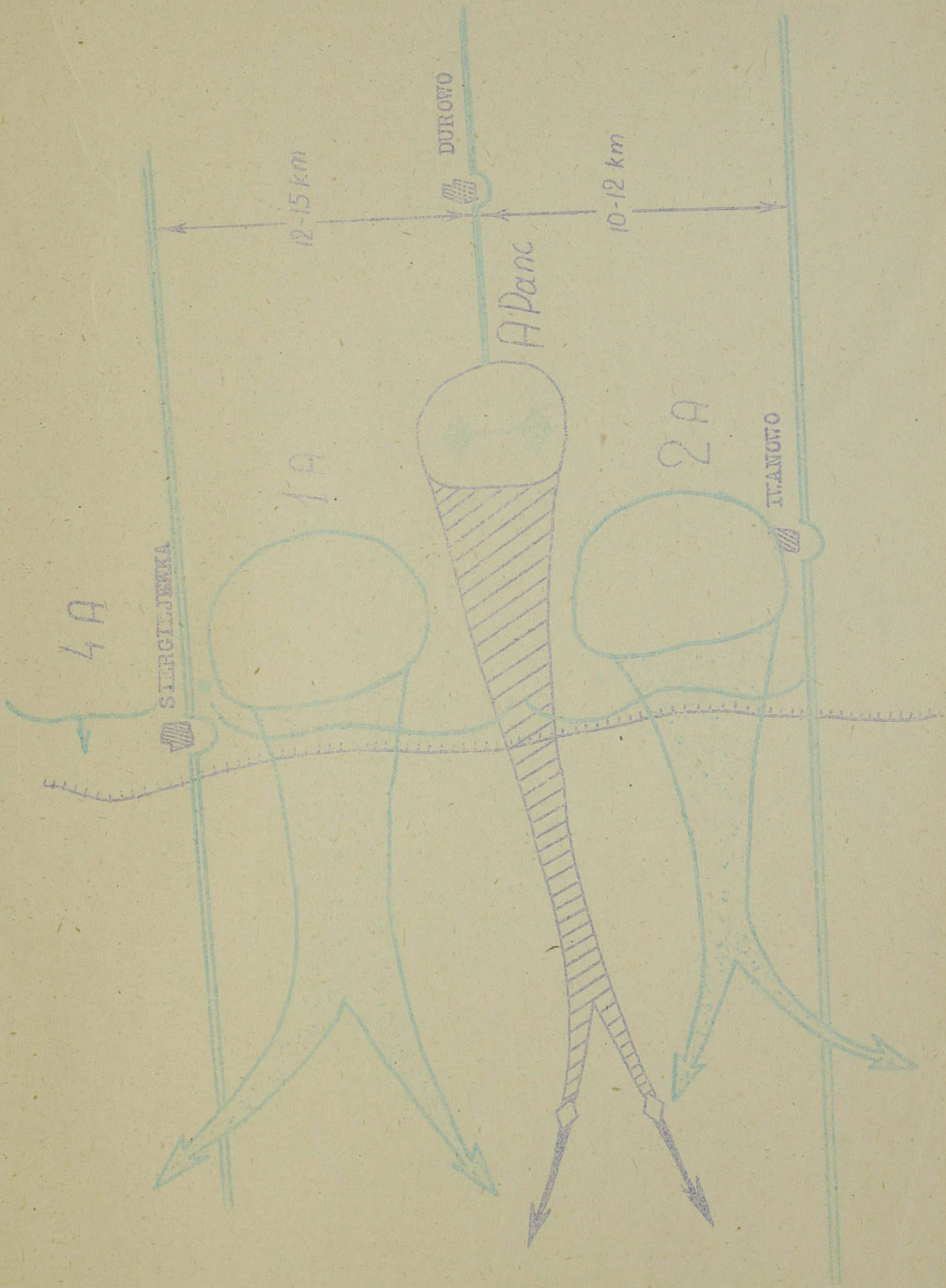

Форма маневру ограниченного и удержания озоного частью фронтом армии

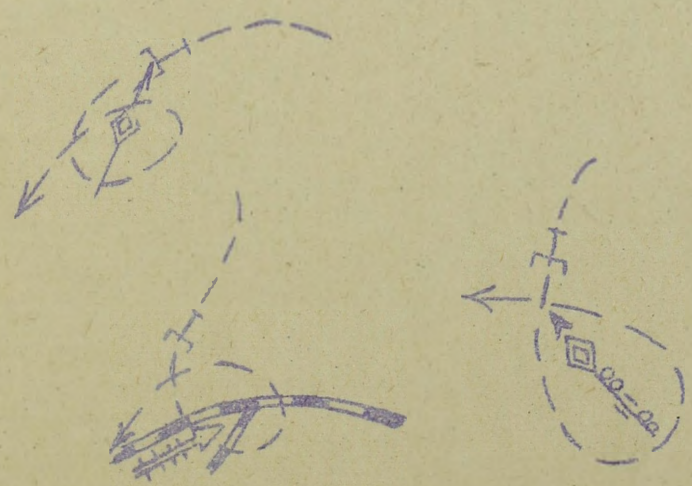
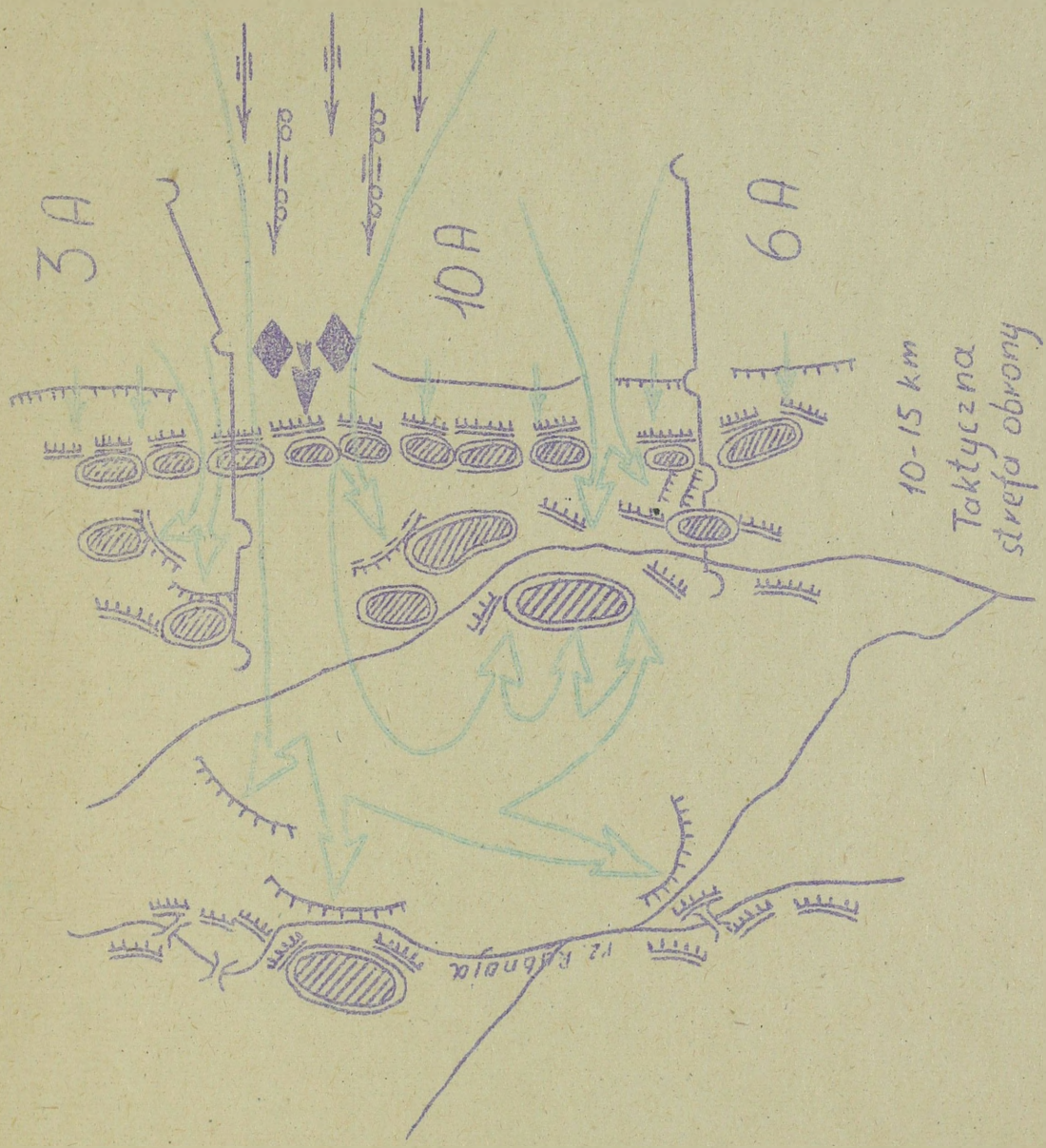
46
188

Uderzenie czołowe dwóch armii z zadaniem wprowadzenia w wyłom
armii pancerniej

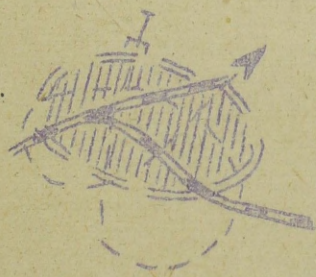

Торны пановру операвыжнессі: натареіо јоднын зо стрейдк з саданіем оточонія згрупованія нплд.

18
~~239~~

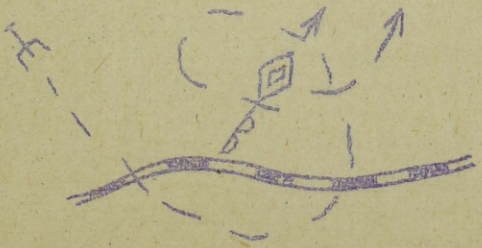
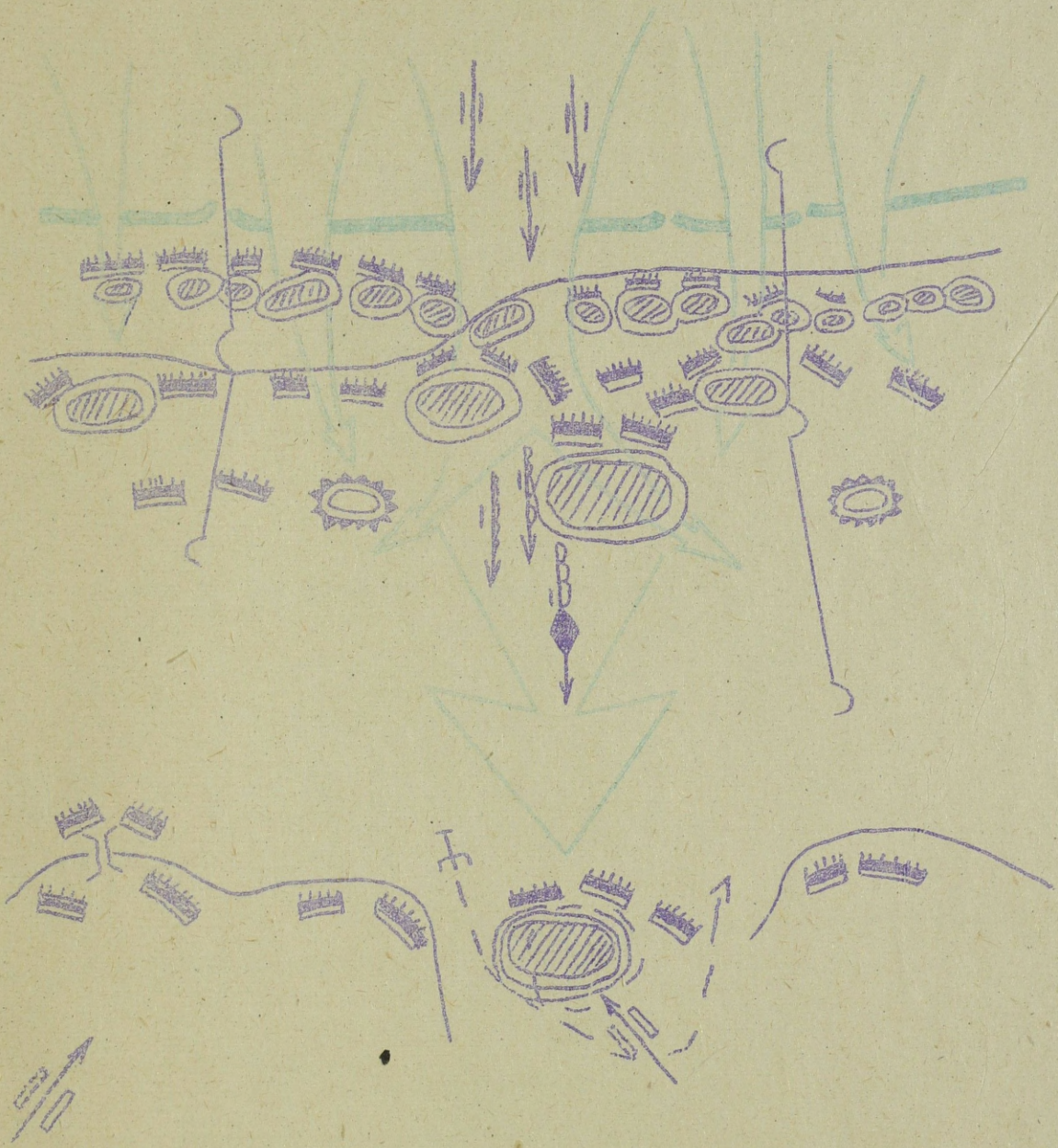
Трой мановру операцијного: натарце дрона експовенични удешениовуни

43
~~240~~

~~1944~~

Порты палецты организмнелю и клетчатке озолоче влодате

Grupowanie bojowe armii:

